

Door lijden gelouterd

**Aantekeningen op het ziekbed van de daden en wegen des Heeren,
met mij gehouden.**

Peterke van Dalen, geb. van Mourik

*geboren 4 februari 1900
overleden op 24 december 1960 te Brakel.*

2^e versie
STICHTING DE GIHONBRON
www.theologienet.nl
Middelburg
2013

VOORWOORD

De titel van dit boek is ten duidelijkst weergevende het leven van deze vrouw, die als een grote lijderes haar levensjaren heeft gesleten.

De lezers, die met haar hebben omgegaan, zullen de inhoud van dit eenvoudig geschrevene uit de diepte van haar beproevingswegen des te beter overnemen en verstaan.

In deze buitengewone lijdenswegen is zij echter van de wereld afgetrokken, en aan de Heere verbonden.

Het kenmerk van ongered te zijn, was een stempel op haar leven, maar ook tevens een kwaal apart.

Dit blijkt duidelijk uit een brief, vanaf haar smartenbed aan ons gezonden op 31 augustus 1960. Een ontboezeming uit die brief luidt als volgt:

“Wat het lichaam betreft, het gaat al maar achteruit, het is overdekt met gezwellen, en de pijnen zijn soms ondraaglijk; ik moet door de hel heen in mijn gevoel; en ach, dan komen er wel eens harde gedachten tegen God; maar dit is mij nog bitterder dan al mijn ellende. De doktoren kunnen ook geen hoop geven, ze hebben het tegen mijn man gezegd, dat het heel ernstig met mij gesteld is. Maar ach, ik ben blij dat ik sterven mag. Ik mag toch gevoelen dat de prikkel is verslonden. En al is het huwelijk nog niet gesloten, Hij heeft het beloofd mij te ondertrouwen; ach, en nu roep ik en blijf op Hem wachten, Hij zal toch gewisselijk komen en niet achterblijven.”

Wij moeten in ons korte leven veel naar vereniging en verzekering staan.

Indien een lezer in deze levensbeschrijving minder verzekering mocht vinden dan in andere bekeringsgeschiedenissen, zal hij mogelijk meer vereniging met God hier aantreffen dan in enig ander voortreffelijk werk.

De lezer heil.

A. DE REDELIJKHEID

Brakel, 7 november 1939

Aan mijn familie, vrienden en kennissen,

Heden neem ik mijn pen op om - moge het strekken tot Gods eer - te beschrijven de grote goedertierenheden, die de Heere aan mij, hardnekkige zondares, bewezen heeft. Vaak heb ik er over nagedacht en het de Heere gevraagd en ook beloofd, dat ik het voor het navolgende geslacht mag beschrijven. Ik voel bij de gedurigheid de kortstondigheid van mijn leven, dat het is als een damp. Iedere dag word ik er mee bekend gemaakt, dat ik de dood in mij omdraag en dat het einde aller dingen nabij is. Zo neem ik dan de vrijmoedigheid, al gaat het met vele gebreken en fouten gepaard, om bij het sterven een gedachtenis na te laten. Mocht het voor mijn geliefde familie en vrienden toch een aansporing zijn om de Heere te zoeken al de dagen des levens. In het graf zal geen bezinning meer mogelijk zijn. We zullen rekenschap moeten afleggen voor die Rechter van hemel en aarde, hoe wij onze tijd besteed hebben, en of wij met het talent, hetwelk Hij ons gegeven heeft, winst gedaan hebben voor onze onsterfelijke ziel. O, geliefde familie, ik hoop dat deze gebrekkige letterkeus, nagelaten door een alles verbeurd hebbend zondares, u nog mochten aandrijven het Sodom van deze wereld te verlaten en te vluchten tot dat geestelijk Zoar. Het is voor u nog de tijd der genade, ach, koopt dan die tijd uit, want de dagen zijn boos, en ziet, de Rechter staat voor de deur. Nog één schrede, en u zult voor Zijn geduchte troon moeten naderen. Indien u dan geen Borg hebt voor uw schuld, wat zal dat vreselijk zijn. De rechtvaardige zal maar nauwelijks zalig worden, waar zal dan de goddeloze en de zondaar blijven? Hij zal voor die Rechter van hemel en aarde in het gericht verstommen, en hij zal het, tot zijn eeuwige schrik, moeten horen: *"Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, waar de duivel en zijn engelen gereed staan u te ontvangen, want Ik heb u geroepen in de tijd, ja, bij de gedurigheid, met vele roepstemmen, maar gij hebt niet gewild, dat Ik Koning over u zou zijn. Nu is de dag der zaligheid voor u voorbij."*

Dat zal toch wat zijn, geliefde familie! Want,
*Niemand zal in dat gericht,
 daar zelfs zijn hart hem aan moet klagen,
 rechtvaardig zijn voor Uw gezicht.*

Deze zondaar zal voor dat rechtvaardig oog des Heeren versmelten als was voor het vuur. En indien de schrik des Heeren u niet beweegt u te bekeren, mag u dan toch nog versmelten voor Zijn liefde en grote goedertierenheid, die Hij u, in Zijn vrije gunst en genade, liefelijk aanbiedt in het dierbare Evangelie.

O, Hij nodigt de ganse dag: *"Werpt van u weg al uw overtredingen, waardoor gij overtreden hebt, en maakt u een nieuw hart en een nieuwe geest; want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?"* Ezech. 18:31.

De Heere smeekt het u met een eed: *"Zo waarachtig als ik leef, Ik heb geen lust in de dood des zondaars, maar daarin, dat de goddeloze zich bekere en leve."*

O, wat zal dat een bitter naberouw zijn, dat woord, dat een ieder, die verloren gaat, in alle eeuwigheid op de ziel zal branden: *"En gij hebt niet gewild!"* Want geliefden, wij proberen ons te beschermen met onze onmacht en zo trachten wij Gods gebod krachteloos te maken en de eis van: *"Bekeert u!"* te ontlopen met vele tegensprekingen. Maar de Heere zegt: *"Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen niet voorbijgaan."* Ook niet de eis: *"Bekeert u!"*

Geliefden, dekt u toch niet langer met uw onmacht, want de Heere zal de toevlucht van leugens wegvagen en op niet één woord zult u kunnen antwoorden. 'Denkt iemand dit, gewis, hij zal vermorzeld worden.' De Heere heeft de mens niet te veel opgelegd. De apostel der liefde beschrijft het zelf: *"En Zijn geboden zijn niet zwaar."* De dienst van de zonde is een zware dienst en ze beloont met een eeuwige rampzaligheid en scheiding van God. Met een eeuwige wroeging en tandengeknars in alle eeuwigheid.

Ach, hoe zult u ontvlieden, indien ge op zulk een grote zaligheid geen acht geeft en uw tijd - wie weet hoe kort nog maar - zo ijdel besteedt. Mag ik toch verwaardigd worden nog te spreken, nadat ik gestorven ben, van die goedertierenheden des Heeren Heeren, aan mij, onwillige en wederstrevende zondares, bewezen.

Nooit zal er één onwilliger gevonden worden dan die dit hier schrijft. Maar dit mag ik er door genade bijvoegen: door de ontfermende liefde des Heeren van harte gewillig en bereid gemaakt om de wereld en de ijdelheden te verlaten. Niet alleen te verlaten, maar ook te haten! De Heere heeft mijn ogen willen openen en mij doen zien dat mijn treden de hel vasthielden. En ik zou met deze overtuiging verder gegaan zijn, ware het niet dat Zijn onweerstandelijk kracht en liefde mij een zondares voor Hem deden zijn. Ik mocht nog ondervinden, dat God met barmhartigheid over mij bewogen was en mij niet deed naar mijn dwaasheid. Had Hij dit gedaan, dan zou het graf reeds lang zijn mond over mij toegedaan hebben.

Nu roept er een stem in mijn binnenste - en die stem kan ik niet smoren -: *"Gedenk, dat gij Zijn werk groot maakt, hetwelk de lieden aanschouwen."* Want wat heeft het stro met het koren te doen? Ik wil mij dan aan die stem onderwerpen. Mocht het de Heere believen nog eens licht over Zijn werk te geven en mij de wonderen, vanouds aan mij gedaan, nog eens helder te doen zien, opdat een ieder weten mag dat Zijn Naam Ontfermer is. Ik hoop er wat van te stamelen, want wie zal het in orde kunnen verhalen? Ik niet, ik moet het zo nu en dan maar met stukjes en brokjes opschrijven.

Geliefden!

Ik had er reeds zeer jong een indruk van dat ik bekeerd moest worden. In mijn kinderjaren zocht ik vele keren de eenzaamheid op en wanneer ik dan gebeden had: "Heere, bekeer mij!" dan was ik weer gerust en kon weer in mijn ondeugd verder gaan. Vele overtuigingen heb ik gehad tot mijn 15^e jaar, maar was toch in alles de dood zelf.

Toen kwam de Heere mij bezoeken met een zware ziekte, die vijf jaar geduurd heeft. Dus ik werd als een knop aan de boom aangetast. Ik zou moeten sterven. Ach, wat valt het dan hard, anderen te zien dartelen, schaatsen te zien rijden. Toen was ik bedroefd. Maar het was geen droefheid naar God. O nee, alleen omdat ik niet mee kon doen om de zonden te dienen. Mijn lust was de wereld en de ijdelheid en de begeerlijkheid der ogen te volbrengen.

Onder die wereldse droefheid drong er een stem zeer diep in mijn hart: "*Zo wie Ik liefheb, bestraf en kastijd Ik.*" En: "*Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem hoort en de deur open doet, Ik zal tot hem inkomen.*" Ik was een ogenblik verbaasd, waar die stem vandaan kwam. Maar toch was er geen plaats voor die stem in mijn hart. Dus ik was horende doof.

Mijn ziekte werd erger en de hoop op herstel werd al zwakker, zodat ook de angst om te sterven mij aangreep. Ik was onbekeerd en ik kon niet sterven. U kunt begrijpen dat het steeds in mijn binnenste was: "O Heere, bekeer mij toch tot U." Maar er scheen geen uitkomst. En mijn ziekte werd steeds erger.

Zo kwam mijn 17^e verjaardag. O, die dag van mijn eerste geboorte. Ik dacht ook die dag te sterven en ik had het vreselijk benauwd. *Banden des doods hadden mij omvangen. Beken Belials verschrikten mij.* Als het mij bang was, riep ik tot de Heere: "*Och Heere, och, werd mijn ziel door U gered.*" Ik smeekte om verlenging van mijn leven. Ik vroeg de Heere "Och, laat mij toch nog één jaar leven, want ik kan nu niet sterven." O, dacht ik, als ik een jaar uitstel krijg, dan zal ik dag en nacht roepen om genade en ontferming. En dan, dacht ik, zal de Heere mij niet kunnen verstoten. Ziet, wat de mens zonder ontdekkend licht toch al is. Dan meent hij het zelf wel met God in orde te kunnen maken. En alles alleen maar om de straf op de zonde te ontgaan.

Zo ging ik al maar door met bidden, dag en nacht. Maar ziet, de benauwdheid nam toe. Naar ziel en naar lichaam. Zó hevig was mijn zielsstrijd, dat ik niet durfde te gaan slapen, uit vrees dat ik in de hel zou ontwaken. En gebeurde het soms, dat ik een ogenblikje insliep, dan werd ik met een hevige schrik wakker, denkende dat ik al in de rampzaligheid was. *Ik had geen rust voor het hol van mijn voet.*

O, die benauwdheid! Het scheen mij toe, dat elk ogenblik alles om mijnentwil vergaan zou. Een onweder des Heeren scheen over mij uitgegaan, ja, het stormde in mijn binnenste: "*Ziet, Hij komt op de wolken. En wie zal bestaan wanneer Hij verschijnt? Alleen die zuiver van hart en rein van ogen zijn, en in wie geen bedrog is.*"

*Duizend zorgen, duizend doden
kwelden mijn angstvallig hart.*

Maar ik riep de Heere aan in angst en leed.

De strijd nam toe en de dood beving mij op een nacht. Terwijl mijn ouders sliepen, lag ik met de dood te worstelen. Al mijn hoop was vergaan; niets kon meer baten. Ik wilde nog roepen: "Moeder, ik sterf!" Maar ik kon niet meer spreken, want het leek alsof mijn lichaam zou barsten van de hevige smart. Ik was helemaal opgezwollen en had al weken niets meer gebruikt dan wat wijn. Ik meende dat mijn adem afgesneden werd en toen daalden deze woorden in mijn hart

*God zorgt, als 't leed genaakt,
dat gij niet gans terneder stort;
dat u geen been gebroken wordt;
't is God, Die u bewaakt*

O geliefden, wat lag er een kracht in deze woorden en welk een sterkte! Het was op datzelfde ogenblik of ik van alles genezen werd, zó, dat ik het mocht omhelzen als een uitkomst van de Heere. Op deze woorden viel ik in een verkwikkende slaap, die ongeveer een uur duurde.

Toen werd ik verschrikt weer wakker. *De smarten ener barende vrouw hadden mij bevangen.* Handenwringend riep ik uit: "O Heere, het is niet waar dat Gij mij bewaakt, want de dood heerst over mij." Weer riep ik, dat ik stierf. En weer, op deze woorden van sterven, voelde ik deze woorden in mijn hart afdalen:

*Hij wil u heil bereiden
en in een vesting leiden.*

Weer was al mijn smart vervlogen en ik mocht in deze woorden stil berusten, gelovende dat het van de Heere was.

Maar ach, na weer één uur gerust te hebben, werd ik voor de derde maal geroepen om te sterven. Weer riep ik uit: "Och Heere, het is niet waar wat U mij hebt beloofd, want ik moet sterven." Het scheen of mijn levensdraad werd afgesneden, en toen kwamen daar met kracht deze woorden: *"Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd."* Verbaasd over deze woorden, niet wetende wat het betekende, vervloog mijn smart in een ogenblik. Toch was ik met de eerste twee reddingen blijer dan met de derde. Want op de eerste twee kon ik vat krijgen, maar met de derde uitredding kon ik niets beginnen. Ik moest belijden: "Heere, ik weet niet wat U daar mee bedoelt", want het was mij wartaal.

Ik denk nu wel eens: had ik het maar mogen verstaan, wat zou het mij tot vreugde geweest zijn. De Heere sprak wel, maar er was geen opmerking bij mij. *"Want zo iemand niet wederom geboren wordt, hij kan de dingen, die des Geestes Gods zijn, niet verstaan en ze zijn hem dwaasheid."* Zo was het ook met mij.

Ik kreeg weer enige hoop van bekering, maar ziet, het ging al meer achteruit met mij. Zo brak de maand november aan van het jaar 1917. Ik was 17 jaar, dus het jaar van uitstel, dat ik gevraagd had, naderde en de dood haastte met snelle schreden.

De dokter stond machteloos tegenover mijn ziekte. Hij wilde mij naar Gorinchem, naar het ziekenhuis, doen. "Maar, zei hij, hoop is er bijna niet meer." Ik ging echter zó graag, dat ik zelf op 26 november mijn moeder naar Gorinchem zond om te vragen of er een plekje voor mij was. Want ik had het zo benauwd, en kon bijna geen druppel drinken meer door mijn keel.

Mijn moeder kwam thuis met de boodschap van de ziekenhuisdokter, dat ik 27 november mocht komen. Er was juist nog een plaatsje voor mij leeg. Zo werd ik de volgende morgen, meer dood dan levend, vervoerd. Ik kwam er in stilheid aan. Toen de dokter mij onderzocht had, sprak hij tot mijn moeder, dat de zaak hoogst ernstig was, zó, dat hij vreesde voor mijn leven. Ik vroeg hem: "Dokter, zegt u mij de waarheid en bedriegt u mij niet."

"Nu meisje, zei hij, je hebt nog één kans uit duizend, en die moet je toch maar aangrijpen, want als ik niet tot een operatie overga, dan moet je zeker spoedig sterven. Je kunt hooguit nog twee maanden leven onder hevige smarten, maar het kan ook over vijf dagen al afgelopen zijn. Ik wil je niet bedriegen. Zeg nu maar wat je wilt."

Daar lag ik. Genaderd tot de poort des doods. Mijn moeder was radeloos. Ze smeekte mij om mee terug naar huis te gaan, dan kon ik thuis sterven. Maar dat wilde ik niet. Ik was daar nu eenmaal en het bleef voor mij hetzelfde, waar ik sterven moest.

Ik wilde nog, met al mijn kracht, de Heere om hulp aanroepen, omdat er aan mijn kant geen uitkomst meer was. Maar, o wonderlijke weg, daar werd de hemel van koper, en ik kon geen gedachte meer van de Heere maken. Ja, ik voelde, dat elk ogenblik mijn bidden terugkeerde tot in mijn boezem. Toch probeerde ik het nog de gehele nacht. Maar nee, het was afgesloten. O, wie het ondervonden heeft, die kan het verstaan.

Ik verstomde voor de Heere, en kon niet meer aan Hem denken. Ik werd daar ook ingeleid, dat het vanwege mijn zonden was, dat God geen gemeenschap met mij kon hebben. Nu werd ik er bij bepaald, dat God rechtvaardig was mij te straffen en voor eeuwig mij van voor Zijn aangezicht te verdoemen. Ik kreeg mijzelf er voor over. Een ogenblik vóór ik naar de operatiekamer gehaald werd, gaf ik mijzelf aan de Heere over, en riep uit: *Heere, Gij zijt rechtvaardig, indien U mij voor eeuwig verdoemt. Dus Heere, niet meer mijn wil geschiede, maar de Uwe.*

Zo werd ik *als een lam ter slachting geleid, en als een stomme voor het gericht*. Ik dacht ieder ogenblik in de eeuwigheid te zullen ontwaken, want mijn verderf haastte.

Maar zie, de Heere waakte, ja, bewaakte mij, terwijl ik sliep. De operatie was geslaagd en zij brachten mij weer op mijn bed. Toen ik de volgende dag bij kennis kwam, verwonderde ik mij er over, dat ik nog in het land der levenden was.

Daarop maakte de Heere Zich aan mijn ziel bekend, dat Hij gewaakt had over mij. Al had ik niet één gedachte meer aan Hem overgehouden, de Heere was nochtans mij gedachtig. Hij *had geen lust gehad in mijn dood of verderf, maar daarin had Hij lust, dat ik mij zou bekeren en leven voor Hem*. Het was of alles mij toeriep: *Smaak toch en zie toch hoe goed de Heere is!* Hij had aan mij gedacht, en had mij gered van de dood. Onbeschrijflijk was mijn blijdschap en geluk. Ik wist niet dat ik nog met de tekenen van de dood op mij lag. O, ik had daar zo'n houvast aan de Heere,

Dat ik wel kon juichen:

Ik zal, vol heldenmoed,

Daar mij Zijn hand behoedt,

Tienduizenden niet vrezen;

Schoon ik, van alle kant

Geweldig aangerand

En fel geprangd moog' wezen.

Wat werd daar de Heere dierbaar en noodzakelijk voor mij. Uit dankbaarheid ging ik Hem vele beloften doen. Van nu aan zou mijn leven anders worden, zou het voor de Heere zijn. Ik zou mij wachten voor de zonden. Die mochten niet meer in mij zijn. Ik zou het wel hebben willen ondertekenen, dat ik van de Heere was. Ik zou voortaan heilig voor God gaan leven. Al mijn levensdagen zouden Hem gewijd zijn. Niets zou mij meer van de Heere en van Zijn liefde kunnen scheiden.

Zo dwaalde ik maar voort, menende, dat nu mijn berg zó vast stond. Alsof alle gevaren en rampen nu verdwenen waren. In deze toestand heb ik een paar dagen verkeerd. Toen zakte alles weer en de angst nam weer toe.

52 Dagen ben ik in het ziekenhuis geweest, toen mocht ik weer naar huis. Langzamerhand begon ik weer te herstellen. Van al mijn beloften kwam niets terecht. Als ik het goede wilde, dan deed ik het kwade. Ik dacht wel eens: Wat zal het met mij toch worden! Ik voelde, dat alles mij aanlokte. Ik was nog zo jong om nu al zo afzijdig van de wereld te leven. Dan sprak er een stem in mijn binnenste: 'Je kunt God toch

wel lief hebben, al leef je in de wereld. Als je maar geen grote zonden doet. Die kleine, och, daar let God niet eens op.'

Ziet hoe satan zijn netten spant om ons er in te jagen. Ik stond in tweestrijd, en de satan overwon.

Ik herstelde al meer en kwam weer op de weg, en liep al weer eens een eindje. Soms ook zondags met een vriendin van mij. Wanneer ik dan 's avonds naar bed ging, dan weende ik van berouw in de eenzaamheid, en vroeg om vergeving. Dan beloofde ik weer te waken tegen de zonden, maar *er was geen kracht in mij tegen deze menigte*. Ik voelde mij overheerst door de zonden.

Een jaar na deze dingen werd ik, midden in de week, aangetast door hevige smarten. Ja, in een ogenblik zag ik mijn doodvonnis getekend. Ik moest voor God verschijnen. O, wat een zonden lagen daar voor mij aangetekend. Van dat ene jaar meer dan van de 17 voorgaande jaren. Want dat ene jaar had ik tegen beter weten in tegen een goedgevoelend God gezondigd en Hem getergd. O, riep ik uit, *Heere, neem mij toch niet weg in het midden van mijn dagen. Ontferm U toch over mij*. Ik deed al weer een belofte de Heere alles te zullen betalen. Wat was en bleef ik toch vasthoudend aan mijzelf. Wat was ik toch blind, om van mijn eigen gerechtigheid heil te verwachten. Het was een weg, die mij recht scheen, maar het waren wegen des doods.

O geliefden, wat had de Heere geduld met mij, dat Hij mij niet in Zijn rechtvaardigheid vertrad. Dat Hij naar zo'n snode wetschender, die nergens voor deugd, nog wilde horen en wilde verhoren. Ach, eeuwig wonder, de Heere was met mijn lot begaan en zag mijn nood en angst aan. Hij liet mij nog Zijn stem horen met deze woorden: "*Om Mijs Naams wil zal Ik Mijn toorn langer uitstellen, en om Mijs roems wil zal Ik, u ten goede, Mij bedwingen, opdat Ik u niet afhouw*", Jes. 48 : 9.

Daar lag ik weer uitgered, de banden des doods verbraken. En van dat ogenblik aan ben ik naar het lichaam gaan herstellen, ja, hand over hand won ik.

En nu zult u denken: *hoe ging het met uw belofte?* Nu, daar kwam niets van terecht. Ik viel van de ene zonde in de andere. Nu mag en moet ik hier bijvoegen, dat de zonden mij een gedurige smart waren. Ik heb ook nooit meer gerust gezondigd, o nee, hetgeen ik niet wilde dat beging ik. Door een droom ben ik er van overtuigd, dat ik een Farao's hart had, dat zei: "*Wie is de Heere, om Hem te gehoorzamen?*" Toch kon ik, in al mijn gebreken, de Heere niet missen, lag er een trekkende kracht tot de Heere. Ik kon de Heere niet loslaten, of Hij moest mij een blijk van Zijn gunst schenken. En menigmaal verkreeg ik die ook.

Eens, op een keer, dat ik weer om een tekenje vroeg, kwamen mij deze woorden voor: "*En het snode volk ging voort om God te tergen, en een nieuw bewijs van Zijn macht te vergen.*" Toen voelde ik weer aan welke kant ik stond. Ik behoorde bij dat snode volk. Van toen af aan durfde ik geen nieuwe tekens te vragen. Toch verliet de Heere mij in al mijn zonden niet. Hij bleef kloppen: "*Doe Mij open.*"

Eens gebeurde het, dat er een zware onweersbui kwam opzetten. En al weer was het voor mij: *Omkomen*. Ik viel in een hoek op mijn knieën en riep tot de Heere: "Och Heere, treed toch met ons niet in het gericht, want wie zal bestaan voor Uw gezicht." Toen kreeg ik deze woorden: 'Zijn ogen zouden nog neerzien op al het mensdom.' O, wat een verlichting voor mij. Ik liep naar buiten om de lucht te zien en ziet, er was geen onweersslag gevallen; alles was in 5 minuten voorbij. Maar in plaats dat ik de Heere dankte voor die uitredding, ging ik verlicht aan het werk, blij dat de bui voorbij was. Een paar uur daarna, toen ik gerust aan het werk was, en de hond eten wilde

geven, was het op eens of er een stem van de hemel mij toeriep: "En gedenk toch, vanwaar gij uitgevallen zijt." Het was een hoorbare stem en mijn ogen keken verschrikt omhoog. Beving kwam over mij. Ik wist niet wat deze woorden betekenden. Dat ik in het paradijs van God *uitgevallen was*, och, daar was ik blind voor. Ik dacht, wat zou de Heere mij met deze woorden toch te zeggen hebben? Lange tijd daarna heb ik het mogen verstaan.

Geliefden, u denkt wellicht, nu zij de stem des Heeren gehoord heeft, zal ze de wereld wel verlaten hebben. Maar nee, ik werd al meer en meer meegesleurd. Van dag tot dag meende ik een heilig en deugdzaam mens voor God te worden, maar ik werd al groter zondaar voor God.

Eens was het kermis. Ik was alleen thuis. Allemaal waren ze er naar toe. Wat was ik blij dat ik toch bewaard werd voor die ijdelheid. 's Middags om 3 uur beloofde ik nog, dat de satan mij tot die zonde niet zou kunnen overhalen. Ik meende dat ik nu veel sterker stond, maar wat moest ik toen gevoelen dat ik vleselijk verkocht onder de zonden was. Want 's avonds kwam mijn moeder thuis, en zei tegen mij: Je moet je zusje van de kermis gaan halen, want dat kind kan niet alleen naar huis komen. Ik bracht er van alles tegen in, maar het moest toch, want het was zo afgesproken. Daar mijn zusje achterlijk was, kon ik het niet laten. Zo ging ik, tegen mijn belofte van een paar uur geleden in. Toen ik de ijdelheid genaderd was, hoorde ik dat de satan juichte. Hij sprak tegen mij: Waar blijf je nu met je belofte aan de Heere? Zie nu eens wat je bent. Alle mensen kunnen nu zien welk een grote zondares je bent. Zelfs de bomen en de tenten getuigden tegen mij, dat ik een verbondsbreker was.

Geliefden, u zult wel kunnen begrijpen dat ik op die kermis geen genoegen kon vinden. Ik weende, met het doodvonnis in mij, op de kermis. Ik dacht dat alle mensen mij aanzagen voor een snode wetschender.

Ik ben thuis gekomen en regelrecht naar bed gegaan. Maar ziet, mijn gebed kon ik niet meer doen. En slapen, ach neen. Ik weende maar, gelijk Petrus, dat ik Hem verloochend had. Ik nam mij voor de Naam des Heeren niet meer op mijn onheilige lippen te nemen, want alles riep mij toe dat ik daar nog meer zonden mee deed. Ook besloot ik om niet meer om vergeving te vragen. Ik bleef maar wenen, meer kon ik niet. En toen, o wonder van genade, zocht de Heere mij midden in de nacht op met de woorden: "*Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven mocht hebben.*" Ik voelde kracht van Hem uitgaan om mijn onwil te buigen, en om met al mijn zonden de toevlucht tot Hem te nemen.

Zo leefde ik toch maar door, onder strijd. Nochtans diende ik de zonde. Dag aan dag beloofde ik beterschap, maar het was alles wind waarmee het hart zich streeelde.

Zeven jaar daarna, dus op mijn 24ste jaar, ben ik gehuwd. Ik dacht en hoopte almaar om nu de Heere te kunnen dienen. Maar alles was mij tegen. Ten laatste scheen het, of God al Zijn wonderen tevergeefs aan mij gedaan had. Tegen niemand sprak ik er meer over. Ook niet tegen mijn man. Ik toonde mij opgeruimd, soms lachte ik, maar van binnen was het toch anders met mij gesteld. Ik voelde, dat ik toch niet meer kon worden voor de Heere, die ik behoorde te zijn.

BEKERING

Toen ik 27 jaar was, werd de heer **Verheul** als godsdienstonderwijzer bij ons beroepen. Toen ik hem de eerste keer beluisterd had, was ik zeer onvoldaan met hem. Toch ging ik nog voor de tweede keer en ziet, daar werd ik in alles veroordeeld, ik moest met schuld beladen naar huis. En al verwondde deze man mij diep, ik was blij met hem. Ik heb wel eens gedacht dat de Heere die man voor mij naar Brakel gezonden had om mij te onderwijzen en te leren, dat ik nog dood in zonden en misdaden lag. En dat, zo ik niet wederom geboren werd uit water en Geest, ik nooit het Koninkrijk Gods zou zien.

Eens kwam hij, met ouderling Pellen, bij mij op huisbezoek. Hij vroeg naar mijn welstand. Ik zei, dat het best ging, want ik was veel te hoogmoedig om mijn hart bloot te leggen voor die man. Ouderling Pellen zei tegen Verheul: Deze vrouw is 5 jaar ziek geweest. De heer Verheul vroeg toen aan mij: En bent u nu weer helemaal genezen? Ik antwoordde: Ja. Maar hij tastte dieper en zei: *Ik bedoel heel wat anders. Is daar niets van overgeschoten in uw hart?* Van deze vraag schrok ik en ik ontroerde zeer.

Tien jaar lang had ik de weldadigheden des Heeren verborgen. Nooit was er mij door een kind des Heeren naar gevraagd. En nu vroeg deze man of er nog wat verborgen lag. Voor deze man heb ik het mogen uitwenen en ik heb hem verklaard, dat ik wist, dat de Heere mij genezen had. Dat ik echter de Heere stank voor dank vergolden had. Toen de heer Verheul weg was, voelde ik mij zo verlicht dat ik mijn hart eens had kunnen ontlasten. Al was het maar voor een mens. Ik heb de heer Verheul lief mogen hebben om zijns werks wil.

Al meer en meer werd ik overtuigd van zonden, gerechtigheid en oordeel. Ik was beschaamd over mijn zonden, durfde mijn ogen bijna niet opslaan. Toen werd de bron van mijn bestaan meer en meer ontdekt. Toen werd er een droefheid naar God geboren. O, wat hadden de zonden mij ver van God gevoerd. Maar ik mocht nu, door de mond van Zijn knecht, horen: *"Keert weder, gij afkerige kinderen, en Ik zal tot u wederkeren."* Dan was het: *"Hoe lang zult gij u onttrekken, gij afkerige dochter, hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, kies Hem, en zo het Baäl is, wel volg hem dan na."* De Heere bleef mij nodigen door het Evangeliewoord.

Maar ach, mijn zonden lagen daar voor mij opgetekend. O, ik voelde mij onrein en melaats. Van het hoofd af tot de voetzool toe. Niets dan wonden, die niet uitgedrukt, noch verbonden waren. De dood zat mij op de hielen. Het was mij soms zeer bang en ik verzwakte erg. Ik wilde weer een nieuw leven beginnen, maar één zonde wierp alles in duigen. Ik kreeg een walging van mijzelf.

Toch mocht ik nog wel eens een toevlucht nemen tot Hem, Die nooit gezegd heeft tot het huis Jakobs: *"Zoek Mij tevergeefs."*

*De Heere wilde op mijn kernen,
Zich over mij ontfermen.*

Hij bracht genezing voort. Hij troostte mij met deze woorden: *"En Ik zal rein water op u sprengen en gij zult rein worden, en Ik zal u reinigen van al uw onreinheden, en Ik zal de namen der Baäls van uw mond wegdoen en ze zullen in uw hart niet meer opkomen. Ik zal het stenen hart uit u wegnemen en u een nieuw hart schenken, en maken dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen. Ik zal geven, dat uw werk in der waarheid zal zijn."*

O, wie was ik toch, dat ik God kon weren? Had ik ook omgezien naar Die, Die naar mij omzag? Ik mocht door Hem verkwikt en gesterkt worden, al was het soms met tranenbrood. Toch wilde ik nog gedurig mijn gerechtigheid oprichten, om de Heere te

willen dienen, om de hele wet te willen volbrengen. Maar ziet, het ging niet. Ik werd al groter zondares en ik bleef naar middelen uitzien om toch een voorwerp voor de Heere te worden. De Heere heeft me echter daarin laten doodworstelen, voordat ik er achter gebracht werd dat ik nooit de Heere kon dienen alvorens ik zelf bediend was door Zijn lieve Geest. Toen werd alles voor mij de dood. Mijn oog werd er voor ontsloten *bij Wie hulp besteld was. Bij een Held, Die verlossen kan.* Het is een groot heilgeheim, dat voor de wijzen verborgen blijft, maar Hij heeft het Zijn gunstelingen bekend gemaakt. Toen kreeg ik ogen om te zien dat het leven alleen in Christus te vinden is, dat Hij alleen de vrede kan aanbrengen voor onze gewonde ziel. O, wat ging mijn hart naar Hem uit. Ik kon niet aflaten mijn hand en oog tot Hem te wenden naar omhoog.

Nu is in Hem al mijn heil en lust. Ik heb Hem van verre mogen aanschouwen, bikkende door de traliën. Sinds die tijd kan niets mij meer voldoen. Ach, de wond geneest niet door alleen op Hem te zien, o nee! *Hij zal tot Zijn volk van vrede spreken.* En ik mis nog die volkomen vrede.

Toen is het wel gebeurd dat ik zei:
*Geef mij Jezus, of ik sterf;
 buiten Jezus is geen leven,
 maar een eeuwig zielsverderf*

O, dat hongeren en dorsten naar die tweede Persoon van het Goddelijk Wezen, Jezus Christus. Ik mag wel eens een vruchtje proeven, dat mijn gehemelte zoet is, maar ik kan mij met de vrucht alleen niet troosten, hoewel dat toch al veel is. Maar Hij is het alleen, naar Wie mijn hart uitgaat. Naar die Levensbron dorst mijn hart. Van Hem alleen is mijn verwachting. Hij heeft mij levend gemaakt door Zijn toezegging. Ach, wanneer komt die dag, dat ik U in gunst aanschouwen mag?

Januari 1952

*Ik zal, omdat G' in bange dagen
 mijn toevlucht waart, van U gewagen;
 van U, mijn sterkte, zij mijn zang
 en snarenspeel, mijn leven lang.
 Ik heb in nood, aan God verbonden,
 in Hem mijn hoog vertrek gevonden;
 in God, Wiens goedertierenheid
 zich over mij heeft uitgebreid.* Psalm 59 : 10

Mijn pen heeft lange tijd stil gelegen, maar ik voel mij weer opnieuw gedrongen iets van de goedertierenheden des Heeren te vermelden.

*Want wie zal Zijn gunstbewijzen
 in 't zwijgend graf ooit prijzen,
 Hem prijzen in het stof?*

O nee, de levenden zullen de Heere loven, gelijk ik heden doe. Wat is het toch een goed en lief werk om de Heere te prijzen voor al de weldaden aan ons, arme zondaren, bewezen. Wanneer wij daar ingeleid worden, dan vloeit somwijlen onze mond over van Gods een gelijk een bron zich uitstort op de velden. Wanneer onze ziel door Zijn Geest Zijn wetten leert, dan zal onze tong Zijn redenen vermelden.

Geliefden, eerder zullen de stenen spreken, dan dat iemand de goedertierenheden des Heeren verborgen kan houden. Dan wordt het bij en in hem: *"Ik zal de goedertierenheden des Heeren vermelden; de veelvoudige lof des Heeren zal beschreven worden voor het navolgend geslacht, en het volk, dat geschapen wordt, zal de Heere loven. Ik zal mijn God psalmen zingen terwijl ik nog ben. Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; ik zal mij in de Heere verblijden."*

Ik wilde u nog wat vertellen van het werk van de Heere met mij, alles onwaardige zondares, gehouden. Ik mag het niet verzwijgen. Hij roept het mij gedurig toe: "Gedenk dat gij Mijn werk groot maakt." En wanneer Gods Geest onze tong drijft, dan wordt onze pen als van één, die vaardig schrijft. O, wat zal ik de Heere vergelden voor al de weldaden, aan mij bewezen? Ik moet het de psalmdichter van Psalm 71 nazingen:

*Mijn mond vindt tot Uw lof
Gedurig ruimer stof,
En zal Uw recht en heil ontvouwen;
Schoon ik de reeks dier schatten
Kan tellen noch bevatten.*

In het vorige stuk was ik gekomen tot mijn 27ste jaar. Wat weende ik toen toch gedurig om de Heere. Ja, buiten Hem lustte mij niets in de hemel, noch op de aarde. Wat is zo'n leven toch zoet, wanneer wij kort bij Hem mogen leven. Ik dacht dat dit nooit meer zou veranderen. Enkele jaren heb ik zo dicht bij Hem geleefd, dat ik dacht dat *niets mij meer zou kunnen scheiden van Zijn liefde*. Toen wist ik nog niet dat mijn tere ziel zo veel van het aardse had overgehouden. Eén zonde was de dood weer. Ik leerde toen, dat de zonden ons weer kunnen scheiden van God. Maar, o wonder van genade, *God verlaat niet wat Zijn hand begint*. Steeds weer zoekt Hij die verloren schaapjes op, die onbedacht hun Herder hebben verloren. Dan hoedt en leidt Hij ze weer door de stok of de staf. Dan roept Hij weer door Zijn Woord en Geest: *"Keert weder tot Mij, gij afkerige kinderen, want Ik heb u verlost uit de vangst des machtigen. Ik zal Mij weder over u ontfermen. Ik zal u wel kastijden gelijk een vader zijn zoon, in dewelke hij een welbehagen heeft. Ik zal in Mijn verbond nooit feilen. Hetgeen uit Mijn lippen gaat, blijft vast en onverbroken."* Dat is het eeuwige voorrecht, dat God Zijn jawoord, dat Hij in de tijd der minne, de tijd van het welbehagen, aan de zondaar heeft geschonken, niet schendt. De mens doet dit wel. Ook ik ondervond dit gedurig. Hij bleef bij mij in alle tegenspoeden. Zijn stok en staf behoedden mij altoos.

Het gebeurde wel eens, dat de satan mij begeerde te ziften gelijk de tarwe. Menigmaal heeft hij geprobeerd alles te verslinden en uit te roeien wat God geplant had, maar nu mag ik toch ook met Luther zeggen:

*Houdt Christus Zijne kerk in stand,
Dan mag de hel vrij woeden;
Gezeten aan Gods rechterhand,
Kan Hij haar wel behoeden.*

Zo zijn vele levensjaren van mij voorbijgegaan onder veel bestrijdingen, zuchten, zingen, wenen en klagen. Want:

*Nooit verscheen er morgenstond,
Waarop ik geen kastijding vond*

Soms kunnen wij geen goed meer van de Heere denken, wanneer wij ons bevinden als *een dorre, onvruchtbare boom, als een lederen zak, die al zijn vocht heeft in de rook*

verloren. Wanneer de Heere ons bezoekt met tuchtiging, dan doet Hij onze bevalligheid smelten als een mot. Dan uitte wij al gauw de taal: "De Heere heeft mij gans en al van Zijn volk gescheiden. Zie, ik ben een dorre boom, de onvruchtbare vijgenboom gelijk; niets dan bladeren." Dan wordt er van binnen gezegd: 'Waar is God, op Wie gij bouwde, en aan Wie g' uw zaak vertrouwde?'

Ach, geliefde lezers, wanneer *alle hoop mij dan ontviel, en er zorgde niemand voor mijn ziel*, dan kwam Hij Zelf weer als die barmhartige Samaritaan om in mijn zielswonden wijn en olie te gieten, en Hij voerde mij weer in die grazige weiden van Zijn dierbaar Woord. Hij voedde mijn ziel met het brood des levens; Hij leidde mij aan zeer stille wateren, verkwikte mijn ziel en leidde mij weer op het spoor der gerechtigheid om Zijns Naams wil. En dan moest ik met Hagar belijden: "*Heb ik ook omgezien naar Die, Die naar mij omziet?*"

Meerdere malen ben ik ook zeer verdrukt geweest door degenen die ik zeer lief had. Ja, een heirleger was soms tegen mij gekeerd. Achteraf leren wij dan verstaan, dat wij eigenlievende schepsels zijn, en ons eigen vlees zo lief hebben. Wij willen geen banden, maar de Heere brengt ons door wegen, die wij niet willen en kunnen gaan. *Zijn pad loopt door de zee en Zijn weg door diepe wateren.*

Hij kastijde mij soms zeer hard. Veel lichaamssmartten waren mijn deel, dag en nacht. Ik werd een bedelaar, ook voor mijn lichaamskracht. Ik had veel hartpijnen en bovendien een gezwollen borst met hevige hartkrampen. Dikwijls kermde ik het uit voor de Heere.

Eens gebeurde het, dat ik mijzelf niet bewegen kon van de hartkrampen. Ik had het al een paar dagen. Ik zat zonder hulp en de grote was stond in het water. De hulp, die beloofd had te zullen komen, kwam niet. Toen heb ik de Heere krachtig aangeroepen, op mijn stoel zittend. Zodra ik amen gezegd had, daalden deze woorden met kracht in mijn hart: "*Hij geeft de moede kracht en Hij vermenigvuldigt de sterkte die, die geen krachten heeft.*" En metterdaad werd het ook aan mij vervuld, want op hetzelfde ogenblik werd al mijn smart en krankheid weggenomen, en ik heb die dag mogen werken voor twee, zonder moe te worden. De gehele dag heb ik inwendig gezongen:

*God heb ik lief, want die getrouwe Heer'
Hoort mijne stem, mijn smekingen, mijn klagen;
Hij neigt Zijn oor, 'k roep tot Hem al mijn dagen;
Hij schenkt mij hulp, Hij redt mij keer op keer.*

Toen geloofde ik vast, dat Hij ook mijn God was. Hetzelfde is mij nog eens overkomen. *Op mijn noodgeschrei deed Hij grote wonderen.*

O, geliefde familie en vrienden, menigmaal ook was ik het voorwerp van hoon en laster. Eens gebeurde het, dat zij mij veel smaad en laster toedienden. Het was zo erg, dat ik het er benauwd onder had, en ik riep in al mijn nood en benauwdheid tot de Heere om Zijn bijstand. Toen opende Hij Zijn dierbaar Woord voor mij met deze woorden: "*Aanmerk Deze, Die zodanig een tegenspreken der zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat gij niet verflauwt en bezwijkt in uw zielen. Gij hebt nog ten bloede toe niet tegengestaan, strijdende tegen de zonde.*"

Toen werd ik ingeleid in Psalm 56:

*Gij weet, o God, hoe 'k zwerven moet op aard';
Mijn tranen hebt G' in Uwe fles vergaard;
Is hun getal niet in Uw boek bewaard,
Niet op Uw rol geschreven?*

Hij ondersteunde mij krachtdadig met deze woorden: *"Ook u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart in zonden en misdaden."* Nooit is er grotere blijdschap in mijn hart opgerezen dan met deze belofte. Ik was geheel buiten mijzelf en ik zong met hart en mond uit Psalm 56:

*Ik roem in God; ik prijs 't onfeilbaar woord;
Ik heb het zelf uit Zijne mond gehoord;
'k Vertrouw op God, door gene vrees gestoord;
Wat sterv'ling zou mij schenden?
Ik heb beloofd, wanneer G' in mijn ellenden
Mij bijstand bood, en 't onheil af zou wenden,
Tot U, o God, mijn lofzang op te zenden,
Door ijver aangespoord.*

O, het zijn zalige uren, die slechts zeer kort duren, want de satan, de wereld en ons eigen vlees zijn drie machtige vijanden, die ons gedurig op onze levensweg vergezellen. En dan de mens, die ons de netten spant, om ons er in te jagen (vers 1 van Psalm 56). Elke regel van Psalm 56 is toen door mij geleerd en doorleefd en met het hart gesmaakt. Als alles rondom ons het begeeft, dan doet God de schatkamers van Zijn goedertierenheid open. Dan wordt men soms *dronken van die volle beek van wellust*. En men roept het uit:

*Wat zal ik, met Gods gunsten overlaán,
Die trouwe Heer' voor Zijn gená vergelden?
'k Zal bij de kelk des heils Zijn Naam vermelden,
En roepen Hem met blijd' erkent'nis aan.*

O, wat een vreugde en een genot ligt er toch in het zoeken naar de Heere. De vrome wereld kan het niet verstaan, noch geloven, dat dit hemelleven zo zoet is. Arme mensen, buiten God en buiten Christus. Hoe kunt u zich toch zo vermaken met wat ijdele zeepbellen. Hoe kort van duur is toch al uw aards genot. *Ijdelheid der ijdelheden, het is alles ijdelheid*, zegt de prediker.

O, ik hoop, dat dit in alle gebrek geschreven geschrift u nog tot een vermaning mag worden om te zoeken naar de Heere en Zijn zalige dienst. "Want beter dan dit tijdelijk leven is Zijn goedertierenheid." Maar de satan verblindt onze zinnen zo, dat wij het goede van de uitverkorenen des Heeren niet kunnen zien. Hij gunt het ons niet dat wij ons zullen verblijden in de blijdschap van dat volk. De mensenmoorder van den beginne (de satan) vindt zijn grootste vermaak en vreugde in onze verlorenheid.

U, die dit nog leest, jong of oud, rijk of arm, bedenk het toch, dat je sterven moet, dat je zult moeten verschijnen voor een rechtvaardig God om rekenschap te geven van uw handel en wandel, ja, van elk ijdel woord, dat je gesproken hebt. Zelfs van onze onreine gedachten zullen we verantwoording moeten afleggen, want deze getuigen ook alleen maar van onze vijandschap tegen God.

Wanneer u Zijn stem in het dierbare evangeliewoord nog hoort, verhardt u toch niet, maar neemt Zijn genade ootmoedig aan, en laat u leiden, want de Heere wil niet, dat er één verloren gaat, maar Hij wil dat ze allen tot bekering komen. De ganse dag breidt Hij Zijn Middelaarshanden over ons uit, ons toeroepend: *"Hoort naar Mij, gij stijven van hart. Gij, die verre van de gerechtigheid zijt, verlaat toch de slechtigheden en de onwijsheid, en treedt toch op de weg des verstands."* *Waarom, zo roept de Heere u toe, weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is? En uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort toch aandachtiglijk naar Mij, spreekt de Heere, en eet het*

goede en laat uw ziel zich in vettigheid verlustigen. Neigt toch uw oor en hoort, en uw ziel zal leven. Want dan zal Ik een eeuwig verbond met u maken; ja, een verbond des vredes wil de Heere nog met u maken. O, dat u toch nog door Zijn liefde en genade overwonnen mag worden. De Heere belooft het toch in Zijn Evangelie, dat Hij uw banden slaken wil, en de koperen boeien en het slot van uw hart zal verbreken. Maar Hij wil er zo graag om gebeden worden. O, geliefden, het is nog het heden der genade, verhardt dan toch uw hart niet. Want één ogenblik is er in Zijn toorn, maar een leven in Zijn goedgunstigheid. Dit heb ik eens zo helder en klaar beleefd.

Het gebeurde, toen ik weer eens geheel ontledigd was, en de dorre onvruchtbaarheid van dag tot dag toe nam. Ik las een preek van Ds. Smytegelt over het gekrookte riet, maar het was alles voor een ander opgeschreven, voor mij niet. En ik hoorde steeds in mijn binnenste: *Gij zijt in weegschalen gewogen, maar te licht bevonden. Ze zeggen wel eens: 'Houdt maar op met roepen, want de Heere hoort toch niet.'* Maar toch kon ik het niet opgeven om de Heere aan te roepen.

Ik ben naar bed gegaan met het doodvonnis in mijn ziel. In mijn vreselijke benauwdheid riep ik bij vernieuwing uit: *Heere, is er voor mij nog een weg om mijn welverdiende straf te ontgaan en wederom tot genade te komen?* En daar, te middernacht, kwam de Heere in Zijn lieve gunst afdalen tot mijn ziel, mij toeroepende: *Wat wilt gij, dat Ik doen zal?* Ik riep het uit: *O Heere, dat ik ziende mag worden.*

En terstond daalde deze belofte met kracht in mijn hart: *Al lag u tussen twee rijen van stenen, zo zult gij toch worden als vleugelen ener duive, overdekt met zilver, en welker vederen zijn met uitgegraven geel goud.* O, wat een verkwikking voor een tot de dood veroordeelde zondaar. Ik ben opgestaan van mijn bed en wilde het terstond, bij het kriecken van de dageraad, aan het volk des Heeren gaan boodschappen. Eerst moest ik mijn man nog weghelpen naar zijn werk, maar toen raakte ik het kwijt. Wat heb ik het toen opnieuw benauwd gekregen. Eerst, eenzaam, in de nacht gezongen:

*O, God, Gij hebt mij in mijn hart meer vreugd gegeven,
Dan anderen smaken in de tijd
Als zij, bij aards geluk verheven,
In hunnen overvloed verblijd, enz.*

Nu moest ik alles weer missen. Op mijn knieën weende ik het uit voor de Heere. Toen hoorde ik in mijn binnenste: *'Heb goede moed, want Ik heb de wereld overwonnen, en Ik zal u wandelingen geven onder dezen, die hier staan.'* Ik kreeg betrekking op dat ontfermend Wezen, *en een volle beek van wellust maakte mij van liefde dronken* (zie Psalm 36).

Maar al dat zoete raakte ik weer kwijt, en ik moest weer de Heere achterna klagen. En weer werd ik zo lieflijk verkwikt door deze woorden: *Als de vijand zal komen als een stroom, zal de Geest des Heeren de Banier tegen hem oprichten.* Nu, dat was een bijzondere verkwikking, want daar moet alles voor bukken.

U, die dit nog eens zult lezen, *zoekt de Heere toch terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan terwijl Hij nog nabij is. De goddeloze verlate nog zijn weg, en de ongerechte zijn gedachten, en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich zijner ontfermen. En tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk.* Ach, en die Hem vroeg zoeken, zullen Hem zeker vinden.

Medereizigers naar de eeuwigheid, laat u toch met God verzoenen, want *Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.*

Zo reisde ik dan voort door de woestijn des levens. Het ging op en neer. Ik was altijd zwak en benauwd van hart. En wanneer de Heere mij niet gedurig met Zijn ontfermende liefde en genade had ondersteund, dan zou ik al lang verteerd geweest zijn.

Eens, op een dag in het jaar 1939, was het 's zomers in de natuur zo droog. Maar bij mij van binnen was het nog droger. O, ik was meer dood dan levend, vanwege mijn dorre, doodse stand. Ik probeerde toch nog 's avonds naar de kerk te gaan. Er werd een preek gelezen uit de Openbaring, en wel deze tekst: *"Die overwint, Ik zal hem geven een witte keursteen, en daarop een nieuwe naam geschreven, welke niemand kent, dan die hem ontvangt."* Ik kreeg het zo benauwd. Want: *Die overwint*. En ik zat daar als een stervende. Hoe zou zo één nu ooit van een overwinning kunnen spreken. Nee, dat was voor mij onmogelijk. Maar toen kwam de toepassing. Toen werd er verklaard Wie de overwinning behaald had, en voor wie. Voor al dat volk, dat het leven uit eigen hand heeft verloren. Die moeten klagen:

*'k Ben door Uwe wet te schenden,
Krom van lenden,
Vol van druk, benauwd van hart.
Zeer gebogen en verslagen,
Moe van 't klagen,
Ga ik al de dag in 't zwart.*

Voor degenen, die doodbrakende zijn. Voor degenen, die zwart van dienstbaarheid zijn. Zulken mogen nu moed houden. Want, *de Held uit Juda's stam, de Wortel Davids heeft overwonnen. Nu mogen zij op Hem zien. En in dat geloof op Hem zullen zij hopen. Zij zullen lopen en niet moede, noch mat worden. Want het jubeljaar der vrijlating genaakt.* Nog veel meer heerlijke beloften mocht ik daar gevoelen, alsof het voor mij geschreven stond. Ik was als één, die koud water mocht drinken in een verzengd en door zonnehitte versmacht hart.

Ik kwam thuis, en ik zei tegen mijn man: *Nu ben ik als uit de dood levend geworden.* Want ik was verkwikt, als droog land na een milde regenbui. Ik mocht weer nieuwe hoop en nieuwe moed en nieuw leven ontvangen. Ik kon en mocht weer voor eigen hart zingen:

*Een milde regen zond' G' o Heer',
Op Uw bezwijkend' erf'nis neer,
Om sterkte aan haar te geven.*

Een week heb ik er uit mogen leven. Toen kwam er een vriend bij mij en ik wilde hem mededelen dat ik in Gods huis zo verkwikt was geworden. Ik dacht, dat hij met mij in de blijdschap zou delen. Maar in plaats van blij met mij te zijn, verachtte hij het alles en noemde het maar poppenlappen. Want ik had deze predicatie horen lezen in de Grote Kerk. Daar zien wij al weer wat de vruchten van ons vlees zijn: nijd en afgunst, twist en tweedracht, zichzelf verhogen en onze naasten vernederen. Ik heb het die vriend al lang vergeven, want die zichzelf leert kennen, die leert ook een ander kennen. Maar wie mij ook verachtte, dit mocht ik tot mijn zielstroost gedurig ondervinden.

*..... God wou mij niet verachten,
Noch oor, noch oog
Van mijn verdrukking wenden;*

*Maar heeft verhoord wanneer ik uit d' ellenden
Riep naar omhoog.*

En worden wij dan al eens veracht of uitgeworpen, dan gaan onze ogen naar omhoog. Dan kermt het geprangde hart: "Wees Gij mijn Borg, want bij het schepsel kan ik geen heil vinden, alleen maar wonden." Dan wordt dat eenzaam, maar met God gemeenzaam, zo zoet. Dan zegt de ziel met Psalm 56:

*Maar word ik ooit met bange vrees belaan,
Dan zal op U mijn vast betrouwen staan.
Ik prijs in God Zijn Woord; ik steun voortaan
Op Hem; zou vlees mij deren?
Ik vrees hen niet, die mijne smart vermeren;
Mij, dag op dag, door lastertaal onteren;
Mijn woorden in een valse zin verkeren;
Arglistig mij verraán.*

Dan geeft Hij de ellendige het licht en de bedroefde van geest doet Hij haar lamp lichten en haar duisternis opklaren. Zodat zij weer nieuws moed ontvangen. *Verzadigd als met vet en smeer.*

Toen kwam er weer een donkere wolk mijn levenspad benevelen. Het was in mijn 45ste levensjaar.

Ik moest weg voor een borstoperatie. Daar kwam ik weer in grote nood. Duizend zorgen, duizend doden kwelden mijn angstvallig hart. De dood voor ogen en in de diepste duisternis.

Aan de professor had ik om acht dagen uitstel gevraagd, om, als het mogelijk was, van de Heere genezing af te smeken. Maar het bleef alles donker. En daar kwam nog bij, dat er nog aan mij gevraagd werd:

Waar is God, op Wie gij bouwde, en aan Wie g' uw zaak vertrouwde?

Ik werd van binnen en van buiten bestreden. Van mijn bevinding kon ik niets meer vasthouden, ik had het zeer benauwd. En wanneer de Heere Zich verborgen houdt, dan heeft de vijand vrije toegang en steekt het ongeloof de kop op.

Zo liep de week ten einde. Velen kwamen mij bezoeken en vroegen dan hoe ik er onder gesteld was. En dat kon ik geen mens verklaren.

De zondag over was ik nog thuis en ik las een preek van Ds. Lamain, die nu in Amerika is. Nu, dat werd een bijzondere verkwikking voor mijn afgefolterd hart. Hij sprak over *de dagen vanouds*. Hoe donker ook ons pad mag wezen en al zijn wij in de grootste duisternissen, zonder enig licht, God blijft toch Dezelfde voor Zijn arm en ellendig volk. Dat Hij Zich soms in Zijn liefde verborgen houdt voor ons, maar dat Hij toch altijd waakt voor onze belangen. Al moeten wij in de smeltkroes der ellende gelouterd worden, het is alleen maar om ons schuim en tin weg te nemen, opdat Hij Zijn eigen beeld in ons zou herscheppen. Deze preek sprak zo naar mijn hart, dat ik geheel opgelucht was. O, hoe lieflijk zijn dan toch de woorden van degenen, die het goede boodschappen, die de vrede doen horen, die tot Sion zeggen: "Uw God is Koning." Ik heb zoveel steun gehad uit deze preek. Het was of er olie en wijn van die barmhartige Samaritaan in mijn gewonde hart vloeide. Maar o, het droogde weer zo gauw op. Het verzachtte wel, maar het genas niet. Dan moet toch die grote Medicijnmeester Zelf ons toeroepen: *"Zie, hier ben Ik, vrees niet; Ik alleen ben uw heil."* Met minder kon ik deze zware weg ook niet in.

Het gezwel in mijn borst nam toe in grootte. Het was donderdag en de volgende morgen moest ik naar het ziekenhuis te 's-Hertogenbosch. Onder duizend zorgen maakte ik alles in gereedheid en onder deze werkzaamheden valt opeens met kracht in mijn hart dit vers uit Psalm 37:

*Geen ijd'le zorg doe u van 't heilspoor dwalen;
houd in uw weg het oog op God gericht,
vertrouw op Hem, en d' uitkomst zal niet falen.*

Ik zocht het terstond in mijn psalmboekje op, en ziet wat Gods Woord vermag. Hij brak mijn banden en het werd zo gemakkelijk van binnen, dat het was of er niets meer behoefde te gebeuren. Ik sliep 's nachts heel gerust, mij opnieuw van Gods trouw bewust. 's Morgens toen ik wegging, was ik zo stil en ik kwam zo kalm in het ziekenhuis aan. Ik mocht de kracht van Zijn dierbaar Woord zo ervaren, dat het vertrouwen op God ons sterkte doet vinden, meer dan in de uitgezochtste spijzen. Ik had zo'n behoefte in mijn ziel, dat Christus Zich nog eens aan Mij zou openbaren, dat Hij nog eens zou blinken als het heldere middaglicht. Ik riep het uit: *Heere, dan zou ik gaarne sterven, want dan kan het ook zo gemakkelijk.* Maar onze gedachten zijn niet des Heeren gedachten.

Onder de operatie mocht ik heel gemakkelijk liggen. Ik werd plaatselijk verdoofd, maar ik bleef goed en helder van vermogen. Ik had zo'n vertrouwen op de Heere, dat Hij mij niet zou verlaten. De operatie was geslaagd, maar toch was mijn blijdschap niet groot gemaakt, want de Borg van mijn ziel was verborgen. Nochtans was ik toch zeer blij, dat de Heere mij nog zo nabij was geweest.

Ik lag in een Rooms-katholiek ziekenhuis en ik had het voor mijn hart niet gemakkelijk, want er mocht niet over des Heeren Woord worden gesproken. Dus voor mij was het daar nog erger dan in een eenzame gevangenis. Het was alles ijdelheid en zot geklap. Wij lagen met vijftien vrouwen op de zaal. Op één na allemaal Rooms. Ik was onder hen als een uitlander. In mijn Bijbeltje kon ik bijna niet lezen, want het was of ik in de boeien der hel was opgesloten. Ik wilde zo graag weer naar huis. Die anderen hadden allemaal plezier, maar ik kon niets anders doen dan zucht op zucht slaken. *O Heere, riep ik, laat mij toch niet langer hier blijven.*

Soms had ik het zo benauwd en de anderen merkten dat toch wel op. Tenslotte vroegen zij mij wat er toch aan scheelde; ik deed nooit eens met hen mee. Ik kwam er niet uit, want ik wist dat ik daar niet over geloofszaken mocht spreken. Dit was mij vooruit gezegd.

Enkele dagen daarna was het meisje, dat naast mij lag, jarig. Toen zeiden al die vrouwen: "Nu moet vrouw van Dalen eens iets voordragen." "De één riep dit en de gander dat. Ik zei dat ik dat niet kon.

"Nu, zeiden er enkelen, hebt u dan nooit een versje geleerd?"

"O ja, antwoordde ik, maar dit zijn waarschijnlijk versjes, die jullie niet willen horen." Nu werden zij belangstellend welke versjes dat nu toch wel zouden zijn. En zonder iets te bedenken, kwam dit uit Psalm 144 voor mijn aandacht:

*Wat is de mens? Wat is in hem te prijzen,
Dat Gij, o Heer', hem gunsten wilt bewijzen,
Dat Gij hem kent? Wat is des mensenkind,
Dat Gij het acht en zo getrouw bemint?
Hij mag de naam van ijdelheid wel dragen;
Zijn tijd is kort, en al zijn levensdagen,*

*Hoe groot, hoe sterk hij op deez' aarde zij,
Gaan wel, gelijk een schaduwe, voorbij.*

O, die halzen. Nooit, zeiden zij, hadden zij zo'n mooi versje gehoord. "Doe er nog één!" riepen er een paar. Nu ik merkte dat zij er niet mee spotten, durfde ik wat beter. En ik zei toen dit versje op:

*Helaas, het best van onze beste dagen
Baart dikwijls smart, geeft dikwijls stof tot klagen;
Daar zorg, verdriet en jammerlijke plagen
Steeds, beurt om beurt, de matte ziel doorknagen.
De levensdraad wordt schielijk afgesneên;
Wij schenen sterk en ach, wij vliegen heen.*

Ook dat vonden ze een waar en mooi versje. Dat het psalmversjes waren, wisten de stakkers niet eens. "Doe er nog één!" riepen ze.

Toen zei ik Psalm 103 : 8 op:

*Gelijk het gras is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die, op het veld verheven,
Wel sierlijk pronkt, maar kracht'loos is en teer
Wanneer de wind zich over 't land laat horen;
Dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren;
Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer.*

Zij bedankten mij heel hartelijk. Maar helemaal tevreden waren zij toch nog niet. Een moppig versje mocht er toch ook wel bij en zij eisten dat ik er zo één ook zou opzeggen. Ik antwoordde, dat ik dat niet kan doen. Zij vroegen toen wat er toch de oorzaak van was, dat ik dat niet kon doen. Waarom ik geen gekheid kon maken en met hen mee kon doen.

Nu was voor mij het ogenblik gekomen, dat ik bereid moest zijn om verantwoording af te leggen aan degenen, die het van ons eisen. Ik vroeg hun, of zij ook geloofden dat er een God was, Die alles ziet en hoort. Of zij die God in de nood wel eens aangeroepen hadden.

"Ja", zeiden zij, "in de oorlog vooral."

"Nu", zei ik toen, "dan wil ik jullie iets vertellen uit mijn jeugdige levenservaring. Maar, zei ik ook nog, ik wil jullie wel vragen, of jullie er niet mee willen spotten of er om lachen."

Zij beloofden mij, dat zij dit niet zouden doen. Zij zouden belangstellend luisteren.

Toen heb ik tegen al mijn Roomse gezellinnen op de zaal gesproken over de goedertierenheden des Heeren Heeren. Hoe de Heere mij van dood levend had gemaakt, toen alle hoop mij ontviel en niemand zorgde voor mijn ziel. Hoe ik in het ziekenhuis te Gorinchem op 17-jarige leeftijd een oprechte keus gedaan had om de Heere te dienen met mijn ganse hart en mijn ganse ziel en al mijn krachten; Hem aan te hangen en lief te hebben boven alles. En toen ik zo net één en ander verteld had, vroeg ik hen of zij het nu goed van mij zouden vinden als ik nu, tegen beter weten in, de Heere met zot geklap en gekkernij ging onteren. Efése 5 spreekt hiervan, dat dit ons niet betaamt, maar veel meer dankzegging voor alle weldaden en grootmaking van des Heeren daden.

Als uit één mond zeiden toen al die vrouwen: "U moet God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. Wij zullen u niet meer lastig vallen of plagen, hoor; wij zijn blij dat u ons dit verteld hebt."

Ik had mijn benauwde hart dus toch nog eens mogen ontlasten aan mijn Roomse metgezellen. Maar de satan kon het niet langer hebben.

Een juffrouw nam het woord op tegen mij. Zij zei, dat ik mij moest schamen om zulke dingen op een zaal te gaan bespreken. Zo iets past in een kerkgebouw, maar hier vind ik het een schande. Het is parels voor de zwijnen werpen.

Ik werd dus genoodzaakt om mijzelf voor die juffrouw te verdedigen. Ik zei: "Juffrouw, Gods Woord leert mij, dat *die zich schamen zullen voor de mensen, voor zulken zal Christus Zich schamen voor de Vader*. En de Heere zegt ook: *Die mij belijden zullen voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader*. En wat u daar sprak over die zwijnen, nu, ik kan en durf jullie geen zwijnen te noemen, maar medereizigers naar de eeuwigheid."

De andere vrouwen waren boos op die juffrouw, omdat zij ze allemaal voor zwijnen uitgemaakt had. Haar mond was gesnoerd. Zij was zelf het grootste zwijn, dat de parels verachtte en vertrapte.

De volgende dag mocht ik naar huis en het was een hele opluchting voor mij. Maar ach, nooit verscheen er morgenstond, waarop ik geen kastijding vond. De wond van mijn borst was nog niet geheeld; de krammetjes zaten er nog in. En waarschijnlijk door het schokken van de auto, was er een bloedstorting ontstaan. Met een zeer gezwollen en rood gekleurde en pijnlijke borst lag ik thuis te bed.

En toen begon het in mijn ziel toch zo donker te worden. Er klonken stemmen in mijn hart die zeiden: 'Je hebt nu wel zo ruim en goed van de Heere gesproken, maar nu komt de ellende pas. Je moet met die borst weer naar het ziekenhuis en dan moet ze er geheel af en dat heeft de dood ten gevolg.'

We hebben de dokter gehaald, maar die kon ook niet anders zeggen dan dat het met die borst niet deugde. Ik had het vreselijk benauwd en ik liet mijn man alles klaar maken om voor de tweede keer naar het ziekenhuis te gaan. Ik verwachtte niets meer en het was mij zeer bang. Ach, wij kunnen niet hopen en geloven wanneer wij willen. Ik lag daar, in alles diep teleurgesteld en zonder verwachting. Toen daalden daar op eens deze dierbare laatste vier regels van Psalm 91: 8 in mijn hart:

*'t Gevaar zal Ik u doen ontvliên;
Uw levensdagenrekken;
'k Zal u Mijn eer en heil doen zien,
En nooit Mijn hulp onttrekken.*

Vrienden, dat was te veel voor mij en te groot voor mij. Ik heb het toen eenzaam uit liggen wenen. Want die belofte was voor mij veel te groot, en bovenal, de derde regel kon ik niet aanvaarden. Er schoot bij mij niets over dan beschaamdheid voor de Heere.

*De Heer' wild' op mijn kermen,
Zich over mij ontfermen;
Hij heeft mijn stem verhoord.
De Heer' zal, op mijn smeken,
Geen hulp mij doen ontbreken;
Hij houdt getrouw Zijn Woord.*

Daarna, op een zondagmorgen, mijn man was naar de kerk, kreeg ik weer zo'n pijn in mijn borst. Ik was zeer moedeloos. Ik zou proberen een hoofdstukje uit Gods Woord te lezen, en zie, ik sla de Bijbel open bij deze woorden: "*Wij hebben de vaders onzes vleses wel tot kastijders gehad, en wij ontzagen hen. Zullen wij dan niet veel meer de Vader der geesten onderworpen zijn en leven?*" (Hebr. 12:9). En verder: "*Want genen hebben ons wel voor een korte tijd, naardat het hun goeddacht, gekastijd, maar Deze*

kastijdt ons tot ons nut, opdat wij Zijn heiligheid zouden deelachtig worden. En alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; Maar daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid degenen, die door dezelve geoefend zijn" (Hebr. 12:10-11).

Wat was dat toch weer zielenbalsem in de benauwde wonden voor mij. Ik was toen veel blijer met mijn kastijding dan een gezonde met zijn gezondheid. 's Avonds ging ik, met al mijn pijn, goedsmoeds naar de kerk. De Heere had door Zijn lief en dierbaar Woord al mijn smart en druk verzacht.

Zie, geliefden, wat Gods Woord toch vermag. Zoekt de Heere toch in al uw ziels- en lichaamsverdriet, want Hij is een Hoorder der gebeden van degenen, die tot Hem in oprechtheid roepen. Hij hoort zelfs de stem der jonge raven als zij roepen. Zo ging mijn pelgrimsreis door zuur en door zoet, door goed en door kwaad. Maar:

Zijn paden en Zijn wegen zijn altijd tot een zegen.

Het gebeurde na deze dingen, dat ik weer zulke zware bestrijdingen had, of het wel alles van de Heere was. Ik kon niet meer werken van neerslachtigheid en ik lag te bed. Ik klaagde het uit: "Heere, ik kan niet meer opstaan wanneer Gij Zelf U niet aan mij komt openbaren." En daar daalden met kracht in mijn hart deze woorden: "*Gij zijt Mijn getuigen, spreekt de Heere, dat Ik God ben*" (Jes. 43:12). Elf woorden en maar één regel, maar het was genoeg voor mij. O ja, Heere, riep ik uit met luide stem: *Gij zijt God en Koning van mij, ja Gij alleen!* De banden vielen van mij af als schillen.

Wat is het toch een groot wonder. Wanneer de Heere maar een paar woordjes met kracht in onze harten blaast, dan is ons hart vervrolijkt, gelijk de dorre aarde door de frisse waterstromen uit de hemel wordt verkwikt. Dan kunnen wij de pelgrimsstaf weer voor een ogenblik opnemen en opnieuw de strijd aanbinden.

Maar o, wat zijn wij toch de strijd weer snel moe. Gedurig weer moest ik een tekenje van Zijn gunstbewijzen hebben, anders kon ik niet meer gaan of staan. En wanneer de Heere Zich dan een ogenblikje verborgen hield, dan kon ik niet meer voorwaarts. Dan was het zuchten, schreien, wenen. Maar niet voor het oog der mensen, want dan zalfde ik mijn hoofd en waste mijn gezicht, om van de mensen niet gezien te worden. Toch kon ik niet altijd verborgen blijven, want mijn naaste burens zeiden later wel, dat ze het nogal eens merkten, dat ik in de eenzaamheid veel weende.

Nee vrienden, het is niet altijd aan de buitenkant te zien wat er van binnen gaande is. Ik weende veel in de eenzaamheid, maar ik ontving ook meer vrijmoedigheid om het volk des Heeren op te zoeken uit zuivere begeerte. De Heere weet welke teleurstellingen ik daarin heb opgedaan. Wij mogen met Jeremia wel uitroepen: "*Och, dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een springader van tranen; zo zou ik dag en nacht bewenen de verslagenen der dochter mijns volks*" (Jer. 9).

Ik ben wel eens veel benauwder thuisgekomen dan toen ik wegging. Want o, als bij dat volkje des Heeren de Geest der liefde gemist wordt, dan zijn ze ook aan de aardse flessen gelijk en dan openbaren zij ook de vruchten des vleses, welke toch zijn: nijd, toorn en afgunst, eigen eer en eigenliefde, anderen gemeen en onrein achten en verachten en veroordelen. Zij zijn, als de ware liefde gemist wordt, *geneigd God en de naasten te haten*. Dit kan de wereld niet verstaan of begrijpen, maar dan moet u Romeinen 3 maar eens aandachtig lezen; wat daar geschreven staat, hoe de mens van nature is: "Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvenijs is onder hun lippen; welker mond vol is van vervloeking en bitterheid; hun voeten zijn snel om bloed te vergieten; vernieling en ellendigheid is in hun wegen" enz. Zij zijn *geheel onbekwaam tot enig goed, maar geneigd tot alle kwaad*. De kinderen der wereld zijn soms nog voorzichtiger in hun uitdrukkingen.

Ach vrienden, vertrouwt toch nooit op een menskind, bij hetwelk geen heil is, maar zoekt het altijd alleen bij de Heere. Die kent ons aller harten en Hij proeft onze nieren. Als er nog geen woord op onze tong is, weet de Heere reeds alles.

Wat is het voor een arm en ellendig volk toch een voorrecht, dat er Eén is, Die het hart kent en vormt en kan doorgronden en aller werken gadeslaat (Psalm 33).

Menigmaal heb ik de kracht van Gods Woord mogen ervaren. Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet. Neen, Gij, Heere, zijt het geheel alleen.

*Gij waart mijn hulp in al mijn zielsverdriet;
O God mijns heils, begeef, verlaat mij niet.*

Wat een medelijdende Hogepriester heeft toch dat arm en ellendig en doodbrakend volk. Wanneer zij bij Gods kinderen soms veracht en verworpen worden, dan doet het hen bitter wee en zo was het ook bij mij. Maar wanneer ik dan in de eenzaamheid mijn verdriet voor de Heere blootlegde, dan genoot ik dikwijls de zoetste vruchten in mijn hart. Dan was het: *"Ben Ik u niet beter dan tien zonen of dochteren van het volk? Want in Mij is uw heil; Ik zal u zijn als een groenende denneboom; uw vrucht is uit Mij gevonden."* Wat was ik dan verlevendigd. Dan zong ik met hart en mond uit Psalm 22:

*Ontzie Hem toch, o Israël, en leer
Vertrouwend wachten.
Wie mij veracht', God wou mij niet verachten,
Noch oor, noch oog van mijn verdrukking wenden;
Maar heeft verhoord wanneer ik uit d' ellenden
Riep naar omhoog.*

En dan uit Psalm 119: *"Het is goed, dat Gij mij liet verdrukken"*, ook van u, geliefd volk van God. Want anders had ik het misschien alleen goed bij dat volk gehad en ik zou de Heere voorbij gezien hebben. Maar als alle menschenop mij ontviel en niemand zorgde voor mijn ziel, dan riep ik:

*Heere, wees Gij mijn deel,
Mijn God, Wie ik mij aanbeveel.*

O eeuwig wonder, wanneer ik dan zo kermde, wilde Hij Zich weer over mij ontfermen. Dan zong ik bij vernieuwing,

*Dan zingen zij in Hem verblijd,
Aan Hem gewijd,
Van 's Heeren wegen;
Want groot is 's Heeren heerlijkheid,
Zijn majesteit
Ten top gestegen.
Hij slaat toch, schoon oneindig hoog,
Op hen het oog
Die need'rig knielen.*

Geliefden, de Heere heeft zoveel wonderen en arbeid aan mij verricht! En nu zegt de Heere in Zijn Woord: *"Als de Heere Sion zal opgebouwd hebben, in Zijn heerlijkheid zal verschenen zijn, Zich gewend zal hebben tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is, en niet versmaad zal hebben hunlieder gebed. Dat zal beschreven worden voor het navolgende geslacht; en het volk, dat geschapen zal worden, zal de Heere loven"* (Psalm 102:17-19).

Waarom? zo zegt de één. En een ander vraagt weer: Waar is dat nu voor nodig? En dan geeft de Heere Zelf een antwoord op dat "waarom" en "waartoe." Leest u maar in Psalm 102:20: *"Omdat Hij uit de hoogte Zijns heiligdoms zal hebben nederwaarts gezien, dat de Heere uit de hemel op de aarde geschouwd zal hebben, om het zuchten der gevangenen te horen, om los te maken de kinderen des doods; opdat men de Naam des Heeren vertelle te Sion en Zijn lof te Jeruzalem."*

Medereizigers naar de eeuwigheid, kunt u er nu iets van verstaan waarom ik dit nu, in alle gebrekkigheid, voor u op mijn ziekbed opteken? Wie weet of het u, die dit leest, soms nog tot zegen mag zijn. De Heere gebruikte soms geringe en verachte middelen; zoals het speeksel om de ogen der blinden te openen. Zo doet Hij nog dikwijls Zijn eer opklimmen uit de verachte fakkels. *Heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, om de rijken te beschamen? Heeft Hij niet uitverkoren het verachte en het onedele en hetgeen niets was, opdat hetgeen dat iets was, zou beschaamd worden?*

Op zestienjarige leeftijd – het schiet nu ineens voor mijn gedachten - had de Heere mij een belofte gegeven. Ik voelde toen een sterke begeerte naar Gods volk. Ik zag ze langs het raam, waarachter ik op mijn ziekbed lag, voorbijgaan. Zij gingen dan naar Roeltje van Dalen, dicht bij ons in de buurt, en hielden daar 's zondagavonds gezelschap. Ik dacht: kon ik maar bij jullie zijn, en toen weende ik het uit voor de Heere. En ziet, daar daalden deze zachte woorden neer in mijn bedroefde hart: *"Ik zal wederbrengen uit Basan, ja, Ik zal wederbrengen uit de diepte der zee."* Ik begreep er niets van wat de Heere daar nu mee kon bedoelen. Toch was het of ik wat hoop kreeg, dat ik dat volk nog eens zou ontmoeten. En de Heere heeft dit - in mate - vervuld. O, *Hij is geen man, dat Hij liegen zal, of een mensenkind, dat Hem iets berouwen zal. Het gekrookte riet wil Hij niet verbreken, en de rokende vlaswiek wil Hij ook in mij niet uitdoven.* Hoewel ik al Zijn genade en liefde door mijn onbesneden en verstokte hart trachtte uit te doven.

De Heere heeft mij gedurig moeten toeroepen: "Hebt gij nog al uw hart verstokt?" Ja geliefden, *mijn nek is een ijzeren zenuw, mijn voorhoofd is van koper en mijn hart is als een onderste molensteen.* Nee, dat oude deel wil niet bukken. Maar dat nieuwe deel buigt voor God in het stof en dat roept uit: *'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?'* Dat is dat vlezen hart. Daar kan en wil en zal de Heere Zijn wil en wet inschrijven. Hetgeen uit God geboren is, kan niet zondigen. En hetgeen God gereinigd heeft, zullen wij niet gemeen maken.

Zo ben ik dan nu genaderd tot mijn 51e levensjaar.

In het afgelopen jaar heb ik aantekening gehouden van al de uitreddingen des Heeren. Nu, zij waren menigvuldig. Menigmaal heb ik de 71^e Psalm moeten aanheffen:

*Gij hebt mij van mijn kindse dagen
Geleid en onderricht;
Nog blijf ik, naar mijn plicht,
Van Uwe wond'ren blij gewagen;
O God, wil mij bewaren
Bij 't klimmen mijner jaren.*

Geliefden, ik zal alles hier maar niet optekenen, want de tijd om te lezen zou u te lang duren; dus ik bekort het.

De Heere was mij zeer nabij en ik kreeg soms zo'n vrijmoedigheid, dat ik het alle mensen wel zou willen bekend maken. Ook aan 's Heeren lieve volk. Maar o, wat

ondervond ik deze waarheid uit Jeremia 7: *"Gij zult wel tot hen roepen, maar zij zullen u niet antwoorden."*

Ik zal u nog iets vertellen uit het jaar 1950, 7 februari 's nachts. Midden in de nacht werd ik wakker met een grote benauwdheid. Ik kon niet slikken en ik kon ook niet roepen. Ik dacht aan difterie of zoiets. Ik had het zo benauwd, dat ik niet anders dacht dan dat ik ogenblikkelijk zou sterven. Ach, waar zou ik mij heen wenden? Rondom mij was het vol ellende. Maar eer ik nog tot de Heere kon roepen, antwoordde Hij mij reeds: *"Zie, hier ben Ik! Die uw krankheden kent en liefderijk geneest. Die ook uw leven van het verderf wil verschonen."*

Daar toonde die getrouwe Borg en Middelaar Zichzelf aan mijn geprangd gemoed. Daar toonde Hij mij hoe Hij alle krankheden naar ziel en lichaam, óók van mij, op Zich genomen had. Hoe Hij onze ziekten gedragen had aan het vloekhout des kruises. Hoe Hij daar edik en gal genomen had om onze krankheden te genezen naar ziel en lichaam beide. En daar Hij Zelf geleden had, kon en wilde Hij, uit vrije zondaarsliefde, mij te hulp komen. In diepe verwondering riep ik uit: "O Heere, hoe kan dat overeenkomen met Uw eer en raad, dat Gij mij nog wilt zaligen? Eén, die vertreden ligt in haar bloed op het vlakke des velds?"

Toen was het: *"Ik doe het niet om uwentwil, maar om Mijns groten Naams wil."* Mijn benauwdheid was op slag verdwenen. Ik riep al maar uit: "Heere, nu zal ik nooit meer aan U twijfelen. Gij hebt mijn rechterhand gevat."

*Gij zult mij leiden door Uw raad,
O God, mijn Heil, mijn Toeverlaat;
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw heerlijkheid.*

En ook dit:

*De Heer' is zo getrouw als sterk,
Hij zal Zijn werk
Voor mij volenden.*

Zo ben ik dan nu gekomen aan het jaar 1951. Dikwijls dacht ik: O, kon ik nu voor het verdere van mijn leven maar eens geheel tot dienst en tot eer van de Heere leven.

Ik schreef nog al eens hier of daar naar toe, naar vrienden of niet-vrienden van de wereld, en mijn grootste lust was om hen te vermanen van het pad der zonden af te wijken. Want het lag in mijn hart: *"Zo zal ik de overtreders Uw wegen leren, en de zondaars zullen zich tot U bekeren."* Maar ach, de satan bond opnieuw de strijd met mij aan. Nimmer nog had hij zulke krachtige pijlen op mij afgevuurd. De hele ijdelheidkermis haalde hij er bij om zijn pijlen op mij af te schieten, en nog was het hem niet genoeg. Hij zei tot mij: 'Ik zal het al je vrome gezellen inblazen, dat je een vrome huichelaar bent, een farizeeër een dief, een rover, een schandvlek, een moordenaar en vernielers. Geen vriend, noch van de wereld, noch van Gods volk, zul je overhouden, maar je zult gedood en met mijn zwaard doorstoken worden, en de ganse gemeente zal weten, hoe een schelm je bent. Uw naam zal van de aarde uitgeroeid worden.'

Nu, dacht ik, ik zal hem aantonen dat hij enkel leugen en bedrog spreekt. Want van al hetgeen hij mij betichtte, was geen aasje waarheid bij. En om nu schuldig te worden voor iets, dat ik niet ben, dat gaat niet. Ik trachtte hem te overreden met 's Heeren Woord. Ik probeerde aan te tonen, dat ik van al die laster, die hij uitbraakte, onschuldig was. Ja, zelfs onder ede beled ik mijn onschuld en mijn liefde. Maar geen onschuld kon mij baten. *Hén zag ik sterk, maar mij van kracht beroofd*, Psalm 69. Nog eens probeerde ik om uit de netten te komen, echter in eigen kracht. Ik zei dat ik

niet als een kwaaddoener behoefde te lijden. Maar het antwoord was: 'Laat haar gedood worden, weg van de aarde met zulk één. Het is niet behoorlijk dat zij leve.'

Toen zonk ik, die meende te kunnen en te mogen strijden voor de eer en de Naam des Heeren, ter neder, geheel van kracht beroofd. Ik lag op de aarde als een verslagene, zeer diep doorwond. Ik riep: "Heere, Heere, zult Gij mij verlaten? Ach, geef mij toch alstublieft onderricht wat ik doen moet." Toen heb ik kermende de Bijbel genomen en gevraagd: "Heere, onderwijs mij toch." Zonder zoeken sloeg ik Gods Woord open bij het Evangelie van Johannes, hoofdstuk 18:31, en ik las daar deze woorden: "*Indien Deze geen kwaaddoener ware, zo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben.*" Geheel Johannes 18 en 19 las ik uit.

O, geliefden, nooit nog had ik deze hoofdstukken zó gelezen: Hoe daar die schuldoernemende Borg zonder zonden als een kwaaddoener voor Pilatus staat. En Pilatus maar steeds zegt: *Ik vind geen schuld in deze mens. Laat ik Hem kastijden en loslaten.* En dan roept de menigte: *Weg met Deze, kruis Hem en laat ons Bar-Abbas los.* Bar-Abbas, die een moordenaar is. Dan begint men Hem te bespotten en Hij krijgt een doornenkroon op het hoofd. Op Zijn gezegend hoofd. Een oude koningsmantel wordt Hem omgeslagen, ten spot en hoon. Zij geven Hem kinnebakslagen.

En daarna kwam Jezus uit, dragende Zijn kruis, en zij hingen Hem daaraan. Hem, in Wiens mond geen bedrog is. Hem, Die te rein van ogen is om zonden te zien. Die het land doorgegaan was, goeddoende, genezende alle ziekten en kwalen.

Daar zag ik Hem hangen, tussen twee moordenaars, waarvan de één nog spotte: "*Verlos Uzelf en ons, zo Gij de Christus zijt.*" Daar hoorde ik Hem roepen in Zijn bittere zielsangst "*Mij dorst.*" Ik zag Hem wenen:

*Ja, grote God, zij hebben Mij tot spijs,
Bij al Mijn smart nog bitt're gal gegeven,
Een edikteug is zelfs een gunstbewijs,
Wanneer de dorst mijn lippen saam doet kleven.*

Daar zag ik die lijdende Borg, afgebeeld in Psalm 22 en Psalm 69:

*Men eist van Mij, waar ik M' onschuldig ken,
't Geroofde weer, 'k moet voor voldoening zorgen.*

En:

*Daar ik Mijn smaad om Uwentwil moet dragen.
Mijn aanschijn is bedekt met schand' en spot;
Helaas, wat heb Ik stof tot bitter klagen!*

*Mijn broed'ren ben ik vreemd, door elk onteerd,
En onbekend de zonen mijner moeder;
'k Vind onder hen noch schutsheer, noch behoeder,
Want d' ijver van Uw huis heeft Mij verteerd.
Ik draag de schimp, de smaad en overlust
Dergenen, die, alziende God, U smaden;
Ik heb geweend, mijn ziel heeft steeds gevast,
Maar 'k word te meer met smaadheid overluden.*

Vers 9:

*Versmaadheid breekt en scheurt mij 't hart van één,
Ik ben zeer zwak; de lasteringen snijden
Mij door de ziel; Ik wacht naar medelijden,
Naar troosters, maar, helaas, Ik vind er geen.*

Vers 11:

Zijn smart strekt hun tot tijdverdrijf en vreugd',

Zij doen van praat en schimp schier alles wagen.

O, geliefde lezer, wie gij ook zijt, toen ben ik van aandoening op de grond gezakt en ik riep uit: *Heere Jezus, waarom hebt U dat toch willen ondergaan?*

En toen klonk er in mijn hart: "Om ook u in alle verzoeken te hulp te kunnen komen." Daar zag Ik hem zitten op Zijn troon aan des Vaders rechterhand. Hij had de boze overwonnen. Het serpent de kop vermorzeld. Ik zag Hem pleiten voor het aangezicht van de Vader voor een arm en verzocht volk, dat ten onder dreigt te gaan door satans woede. Al mijn kruis en moeite en helse plagen vielen van mij af; ik werd verlost uit 's vijands boos geweld en van des vijands legerscharen en des haters hand, wijl zij te machtig waren.

*Men viel mij aan ten dage van mijn smart;
Maar toen was God het steunsel van mijn hart.
Hij trok mij uit, en bracht m' in ruimer wegen;
De Heer' vergold mijn onschuld naar het recht,
En schonk mij 't loon, de reinen toegezegd.
En heeft in gunst mijn onschuld aangezien.
Wie is een God als Hij, in tegenheén?
Wie is een Rots, dan onze God alleen?*

(Regels uit Psalm 18)

Ik zong ook uit Psalm 57:

*Gena, o God, gena, hoor mijn gebeén;
Want mijne ziel vertrouwt op U alleen;
Mijn toevlucht is de schaduw Uwer vleug'len;
Ik berg mij daar voor alle tegenheén;
Tot dat Uw macht de vijand zal beteug'len.*

*Ik roep tot God, de Koning van 't heelal;
Tot God, Die 't werk aan mij voleinden zal,
Die van omhoog mij redt uit mijn ellenden;
En, hoe men woed', mijn vijand brengt ten val;
God zal Zijn gunst en waarheid nederzenden.*

*Door Gods gena wordt mijne ziel gered,
Schoon zij rondom van leeuwen is bezet.
Ik lig, gedrukt door felle stokebranden;
Hun tongen zijn, als zwaarden, scherp gewet;
Als spiesen en als pijlen zijn hun tanden.*

Dit gebeurde op 29 maart. Het is een dag van grote blijdschap geweest. "Hij slaakte mijn banden; dies doe ik Hem gewillig offeranden van lof en dank, Hem plechtig toegezegd."

Mijn medereizigers naar de eeuwigheid, ziet toch deze God tot Uw deel te krijgen, want dan moet satan het verliezen. Hij moet dan zijn vangst loslaten aan Hem, Die sterker is dan hij. Daar heeft de vijand boog en schild, en vurige pijlen aan verspild. Satan was ook voor mij een gebonden vijand geworden. De Heere toonde mij een geopende Deur, Die niemand meer voor mij sluiten kon. Want Hij droeg de sleutel van de hel en de dood aan Zijn kleed. Ik was geheel buiten mijzelf en zakte in het niet weg. Ik riep uit: "Heere, is dat voor mij?"

Toen hoorde ik: *"Ik ben het, Die u troost en zal u geven van het water des levens om niet. Want u is het uit genade gegeven, niet alleen om in Hem te geloven, maar om ook voor Hem te lijden."* Het staat te lezen in Filippenzen 1:29.

Zes weken lang heb ik 's nachts soms maar 2 of 3 uurtjes geslapen, want ik was van de aarde ontheven. In de stilheid van de nacht heb ik vele psalmen gezongen. In een gezicht kreeg ik te zien hoe het broodkoren moet verbrijzeld worden, eer het eetbaar wordt. Als het koren in de aarde niet valt en sterft, dan blijft het alleen en brengt het geen vrucht voort. Maar nu, in de aarde vertrapt en vertreden, wast het opwaarts en brengt vrucht voort. Het één dertig-, het ander zestig- en weer een ander honderdvoud. Nooit had ik kunnen denken, dat verdrukking een vrucht voortbrengt, zó vreedzaam, zoeter dan honing en honingzeem voor mijn gehemelte en voor mijn doorwond hart. De Heere zag mijn ellende aan. Nu mocht ik Psalm 109:2 mijn eigen psalm noemen:

*Z' omringden mij met boze woorden,
Die mij, als priemen, 't hart doorboorden;
Ik werd op 't allerfelst bestreden,
Verdrukt, mishandeld tegen reden;
'k Heb voor mijn liefde haat behaald;
Ik bad, maar 'k werd met vloek betaald.*

Maar daar tegenover ook Psalm 9:9:

*De Heer' zal zijn een hoog Vertrek,
Voor die getrapt wordt op de nek;
Een hoog Vertrek in drukkend lijden;
Een toevlucht in benauwde tijden.*

Geliefden, dit vervulde de Heere aan mijn hart. Want door Hem was ik onschuldig. Terwijl ik dit op mijn ziekbed neerschreef, ruiste het in mijn hart (Psalm 9:1)

*Ik zal met al mijn hart de Heer'
Blijmoedig geven lof en eer;
Mijn tong zal mijn gemoed verzellen,
En al Uw wonderen vertellen.*

Vrienden, het is mij onmogelijk dit allemaal te verzwijgen, want het geldt hier Gods eer. En de eer des Heeren zal beschreven worden voor het navolgende geslacht (Psalm 102), welke vijand er zich ook tegen zal kanten. O, wat is satan toch, met al zijn trawanten, onwijs gezelschap. Hij probeerde mij van onder de hemel voor eeuwig uit te roeien, maar in plaats daarvan dreef hij mij uit naar de heerlijkste plaats, waar ik, uit vrije genade, ontferming ontving. Daar riep de Heere mij tegen:

*"Omdat Mijn volk verwoest wordt en verdreven;
Omdat het kermt, nooddruftig treurt, en zucht;
Zal Ik", zegt God, "Mij nu ter hulp begeven,
En drijven, die hen aanblaast, op de vlucht."*

Dit was voor mij als een hartversterkende drank. Het is toch veel beter tot de Heere de toevlucht te nemen, dan op mensen of prinsen te vertrouwen. De Heere, Die het ware van valse kan onderscheiden, Hij is het Die 's mensen hart, hoe listig ook, doorziet; Hij ziet van Zijn troon oplettend naar beneden; Hij, Die nooit duldt dat onschuld wordt verdrukt, proeft elks gedrag zelfs met Zijn oogleden.

Geliefde lezer(es), wat was mij dit tot troost. Een reine consciëntie en een God, Die ons recht doet tegenover onze wederpartijders. O, als ik door de ongerechtigheden, waarvan zij mij beschuldigden en haar verlokkingen bekoord was geworden, dan zou de Heere nooit naar mijn gebeden en jammerklachten gehoord hebben.

*Maar nu, nu heeft met gunstig oren,
Mijn God op mijn gebeden gelet;
Hij, Die het al kan doorzien en horen,*

Merkte op de stern van mijn gebed.

Ik werd, met al Gods veracht en verbrijzeld volk ingeleid in Gods verborgen omgang. Ja, ik mocht mijzelf, uit eeuwige zondaarsliefde, daarbij gesteld zien. Bij hen, die klagen (Psalm 120):

*Wee mij, die rust en hulp moet derven,
In Mesech als een vreemd'ling zwerven,
En steeds in Kedars tenten wonen,
Bij mensen, die mij bitter honen.
Ik heb reeds lang mij opgehouden
Bij hen, die, tot mijn bitterst wee,
Een afschrik hebben van de vreé.*

*Ik zoek de vreé steeds aan te kweken;
Maar kan er nauwelijks van spreken,
Of 'k zie mijn reden afgebroken,
En hen tot woed' en krijg ontstoken.*

Wat is dat toch smartelijk, wanneer er geen wederklank der bergen is, geen overneming, geen geloof, geen hoop, geen liefde. *De wachters, die in de stad omgingen, namen mij en verwonden mij. Ja, zij namen de sluier van mij.* En de kinderen mijner moeder waren tegen mij ontstoken. Zij waren tegen mij gekeerd, zij waren op mij gebeten, want zij wisten, dat ik naar het goede jaagde (Psalm 38). Ook Jozef moest dit ondervinden, toen hij naar de welstand van zijn broeders moest gaan vragen. De satan porde zijn broeders op en zei: 'Doodt hem nu maar, dan is hij uit de weg, die vrome meesterdromer.' En dan wordt die onschuldige Jozef in de kuil geworpen, om later verkocht te worden als slaaf.

Ziet u nu, wat de godsdienst, ja, de vrome godsdienst doet? Onschuldig bloed verdoemen. Jozef, rijk in deugd, van God gekend, bemind door zijn vader, wordt daar verkocht naar een vreemd land. Niet het minste medelijden hebben zij met hem, en ook niet met die ontroostbare vader. O, de zonde versteent ons hart en maakt ons geheel onvatbaar voor liefde en medelijden. En dan tenslotte, moet hij nog de schande en laster van Potifars huisvrouw ondergaan.

Satan zal wel gezegd hebben: Waar blijf je nu met je dromen? En *waar is nu uw God, op Wie gij bouwdet, en aan Wie g' uw zaak vertrouwdet?* Maar Hij, Die nooit duldt, dat de onschuld wordt verdrukt, zag van Zijn troon oplettend naar beneden, en in Psalm 105:11 is van hem gezongen:

*Toen hij door 't Godd'lijk alvermogen
Beproefd was, toen voor aller ogen
Zijn woord in 't helder daglicht scheen.
Toen bood de koning, om zijn reén
Verbaasd, hem straks de vrijheid aan;
Der volken heer deed hem ontslaan.*

Wat moet het hier op aarde met dat volk toch zeer dikwijls door zeer diepe wegen, door smartelijke wegen, kruis en tegenspoed. Veel tegenspoed is der rechtvaardigen deel, maar uit die alle redt hen de Heere.

Wij zien het ook aan David, toen hij naar de welstand van zijn broers ging vragen, die in de krijg waren. Dan kunnen deze broers hem nog niet eens in vrede aanspreken, maar ze uiten deze taal: "Wij kennen uw boosheid en vermetelheid des harten wel." "Ach", zegt hij, "wat heb ik u gedaan?" Het levende kind wordt altijd doorsneden. Het

is zo waar, wat er geschreven staat: *"Indien zij dit aan het groene hout doen, wat zal aan het dorre geschieden?"* De Heere zegt in Zijn Woord: *"Gij zult overgeleverd worden door ouders, broeders, vrienden en magen. Gij zult van allen gehaat en versmaad worden om Mijns Naams wil. Maar niet één haar van uw hoofd zal gekrenkt worden. Bezit uw zielen in lijdzaamheid en verblijdt u, wanneer zij uw naam als kwaad verwerpen, wanneer zij u haten en beliegen en kwaad van u spreken, want weet dan, zegt de Heere, dat zij Mij eerder gehaat hebben dan u."*

Geliefde lezer(es), wat biedt de Heere toch een troost aan in onze verdrukkingen. Hij hoort het geroep van Zijn gunstgenoten, en dan beluisteren zij Zijn liefdevolle stem alweer in Psalm 72 : 7:

*Nooddruftigen zal Hij verschonen;
Aan armen, uit gená,
Zijn hulpe ter verlossing tonen;
Hij slaat hun zielen gá.
Als hen geweld en list bestrijden,
Al gaat het nog zo hoog;
Hun bloed, hun tranen en hun lijden
Zijn dierbaar in Zijn oog.*

De Heere heeft mij zoveel van Zijn liefde en genade doen proeven en smaken, dat ik met Ezechiël uit moest roepen, *dat het een beek van genadewateren was, waarin ik mocht zwemmen.*

Mijn medereizigers, denkt toch niet, dat dit hoogmoed is van mij, om dit neer te schrijven, want dan vergist u zich zeer. Ik schrijf het alleen maar op tot eer van Gods Naam. Opdat Hij alleen geprezen en geëerd worde. De Heere roept het ons toch gedurig toe: *Gedenkt toch, dat gij Mijn werk, dat Ik aan u gedaan heb, groot maakt.* Want wie zal Hem loven in het graf? Wie zal Zijn dierbare gunstbewijzen in het stille graf ooit prijzen, Hem zingen in het stof? Nee, de levenden zullen de Heere prijzen, zegt Hiskia. En dan roep ook ik het uit: *Komt en hoort, gij allen die God vreest, en ik zal u vertellen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft.* Ook aan mij, nietige aardworm, heeft Hij Zijn Naam groot gemaakt. Van mijn kindse dagen af heeft Hij mij geleid en onderricht. Hij heeft mij nooit verlaten, noch veracht, zodat ik nu nog roemen mag met Psalm 71 : 10:

*Mijn hart zal steeds op U vertrouwen;
Mijn mond vindt tot Uw lof
Gedurig ruimer stof,
En zal Uw recht en heil ontvouwen;
Schoon ik de reeks dier schatten
Kan tellen noch bevatten.*

Nee, vrienden, hier heb ik niet veel kunnen spreken van de werken des Heeren, want satan was gedurig als een tegenpartijder tegenover mij.

Hij fluisterde mij steeds toe, dat zij mij toch niet geloofden. Er was ook zo weinig overneming, zelfs bij Gods volk. Ook dezen hadden dikwijls gesloten oren en harten voor mij. Dat heb ik zeer duidelijk gevoeld. Het benauwde mij soms wel eens.

En daar komt dan bij, dat satan dan zo veel meer kans heeft om ons te benauwen. Menigmaal riep hij mij toe: *"Zie eens welk een aanzien je hebt! Gods volk gelooft zelfs niets van u, en de wereld nog veel minder. Uw vrienden verlaten je en uw bekenden vergeten u; en uw familie? Bezie het eens: je bent een uitlander in hun ogen, een schandvlek. Hoe kun je nog hopen dat iemand naar je vraagt of zoekt?"*

Ach vrienden, als de Heere mij niet ondersteund had uit vrije liefde, dan was ik allang verloren. Maar Hij wilde mij niet verachten, noch oor, noch oog van mijn verdrukking wenden. Hij riep mij toe:

*Gij, die God zoekt in al uw zielsverdriet,
Houdt aan grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven;
Nooddruftigen, veracht Zijn goedheid niet;
Nooit zal Hij Zijn gevangenen begeven.*

Daarna was ik weer gesterkt en verfrist en ik kon mijn weg voor een ogenblik weer met blijdschap gaan. Ik kon dan weer zingen (Psalm 94:9):

*Zo mij de Heer', mijn schild en loon,
Geen sterke bijstand had geboón,
Dan waar' mijn leven haast verkort,
En ik bijna in 't graf gestort.*

En van Psalm 30:

*Zou in de kuil 't ontzielde stof
De mond ontsluiten tot Uw lof
En van Uw redding zingen? Zou
Het daar verkondigen Uw trouw?*

Nee, Heere

*Ik moet en zal U eeuwig loven,
Omdat Gij 't hebt gedaan;
'k Verwacht Uw trouwe hulp van boven;
Uw waarheid zal bestaan.*

Nee, niet onze waarheid, want bij ons, geliefde lezer(es), is niets te vinden dan leugen en bedrog. De beste onder ons is als een doorn, en de oprechtste scherper dan een doornhaag. Gods Woord onderwijst ons daar zo liefelijk in Jeremia 9: *"Wacht u een iegelijk van zijn vriend, en vertrouwt niet op enige broeder; want elke broeder doet niet dan bedriegen, en elke vriend wandelt in achterklap."*

Uit dat Woord heb ik veel dierbaars genoten. En mocht ik dan nog eens ondervinden, dat bij mensen noch trouw, noch waarheid was, dan opende de Heere Zijn onmisbaar Woord voor mij. Dan beluisterde ik Zijn Woord: *"Laat gijlieden af van de mens, wiens adem in zijn neus is, want waarin is hij te achten?"* Wanneer al mijn verwachting niet in het Woord des Heeren ware geweest, ik was al lang in mijn druk vergaan. 'Ja, Uw Woord, o Heere, is gedurig een lamp voor mijn voet geweest en een licht op mijn pad om het donker op te klaren.' Hoe menigmaal heb ik uitgeroepen: *"Hoe dierbaar zijn mij de wonderdaden van Uw Woord; ik ben vrolijker in de weg Uwer getuigenissen, dan hij, die een grote buit vindt."*

Medereizigers, hoe kort van duur is toch al het aards genot. Het is niet dan ijdelheid en in het graf is geen bezinning meer. De dood wenkt ieder uur. O, geeft toch de Heere de hand. Legt de wapens aan Zijn voeten neer; u zult er zeker geen spijt van krijgen. Wel is het waar, dat er veel verdrukking en strijd aan verbonden is, maar gij wordt met Zijn liefde ondersteund. Dan zult u gevoelen dat Zijn juk zacht en Zijn last licht is. Soms zult u kunnen zeggen: *"Ik ben zeer vrolijk in de Heere en mijn hart verheugt zich in de God mijns heils."* En wanneer u zich dan, in de vrijmaking, door Christus bloed gewassen mag zien, dan zult u er dit bijvoegen: *"Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, en de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgehangen."* Dan is er pas rechte vrolijkheid, nietige, arme wereldling! Nooit zult u in de wereld deze vrolijkheid kunnen genieten, die er ligt in de vreze des Heeren. O, dat uw ogen daar eens voor opengaan. Dan zult u het met Groenewegen uit gaan jubelen:

*Mij aangaande, het is mij goed,
 wat de wereld zegt of doet;
 ik wil mijn deel haar gaarne geven.
 Het is mij wel, dat ik gewis
 weet, dat al mijn zieleleven
 bij de Heer' der heren is.*

*Mij aangaande, al het genot
 dezer wereld, en van God
 en Zijn gunst te zijn gescheiden,
 mij ter keuze voorgesteld,
 zou mijn ziele niet verleiden,
 ja, geen banden van geweld.*

*Mij aangaande, het is mijn lust,
 't is mijn goed en zielerust,
 met mijn God alleen te leven;
 en, de wereld uit het oog,
 met mijn harte opgeheven
 van beneden naar omhoog.*

*Mij aangaande, 's werelds kind,
 die uw vreugd en leven vind
 in de zonden en ijdelheden,
 ik verkies een ander goed;
 ik ben niet met uw deel tevreden,
 al uw zoet is mij maar roet.*

Dit is ook de taal van mijn hart, geliefde lezer(es). De Heere kent ons veel beter, dan dat wij ons kennen. Ik lig nu op het ziekbed en heb tijd u het één en ander van mijn levensgeschiedenis te vertellen, opdat u, mijn medereiziger naar de eeuwigheid, ook nog mag gaan geloven, dat u nog uit de doden mag ontwaken, opdat Christus over u lichte. Het zou eeuwige winst voor u zijn, uw ziel als een buit te mogen krijgen om eeuwig bij de Heere te zijn. Wie weet, wil de Heere dit geringe schrijven hiervoor nog gebruiken. Hij is zo wonderlijk. Hij nam slijk om de blinde de ogen te openen. Uit stof heeft Hij de ganse schepping geformeerd. Hij roept het ons toe: "*Werpt uw brood uit op het water, want gij zult het vinden na vele dagen, en geef een deel aan zeven, ja ook aan acht, want gij weet niet, wat goed of kwaad op de aarde wezen zal.*"

Ik word soms zo los van deze aarde. Oudejaarsavond ging ik wenende slapen, en 's morgens ontwaakte ik met een versje van Groenewegen:

*Uw schreien zal niet eeuwig duren,
 Uwe tijd, die is nabij,
 God zal in Zijn hemelschuren,
 Halen u, van onweer vrij.*

Het zal een eeuwig wonder zijn, wanneer mij dat te beurt valt. Dan pas zal ik in waarheid kunnen zingen uit Psalm 73:

*'k Zal dan gedurig bij U zijn,
 In al mijn noden, angst en pijn;
 U al mijn liefde waardig schatten,*

Wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten.

Dan zal ik het, met de hele verlorene schare, uit mogen jubelen: *"Gij, geslacht Lam, Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. Gij alleen zijt waardig te ontvangen, ook van mij, de lof en de eer en de aanbidding en de dankzegging. Van nu aan tot in alle eeuwigheid. Amen, ja Amen."*

Ondervinding 1952

Leviticus 26:10 zegt: *"En gij zult het oude, dat verouderd is, eten, en het oude zult gij vanwege het nieuwe uitbrengen."* Zo deed Hij ook aan mij, onwaardige zondares.

Ik zal u weer iets mededelen, van wat de Heere mij deed onder vinden in 1952. Op 9 september werd ik weer zwaar ziek, onder veel smart heb ik 3 weken in het ziekenhuis te Gorinchem gelegen. Maar nochtans, ondanks mijn hevige smart, mocht ik toch in de Heere stil en gerust zijn, en mijzelf aan Hem toevertrouwen. Mijn kwaal werd wel wat verzacht, maar genezen was ik niet toen ik weer thuis kwam. Mijn eten kon ik bijna niet naar binnen krijgen. Ik had altijd pijn, en veel benauwdheden. De dood was iedere dag nabij, en ik was dikwijls door mijn lijden zwaar bedroefd. Toen kwam de Heere mij verkwikken uit Psalm 43:

*Mijn ziel, hoe treurt ge dus verslagen?
Wat zijt g' onrustig in uw lot?
Berust in 's Heeren welbehagen;
Hij doet welhaast uw heilzon dagen;
Uw hoop herleev' naar Zijn gebod;
Mijn Redder is mijn God.*

Toen sprong het leven in mijn ziel op, en ik kreeg zo'n vernieuwde moed en levenskracht, dat ik kon getuigen:

*God is een toevlucht voor de Zijnen,
Hun sterkt' als zij door droefheid kwijnen;
Zij werden steeds Zijn hulp gewaar,
In zielsbenauwdheid, in gevaar.*

Zijn gunst versterkte mij meer dan de uitgezochtste spijzen. Dit deed de Heere mij steeds ondervinden, zo mocht ik gedurig stervende leven.

Mijn lichaam werd dag aan dag gefolterd door krampen, en wanneer de Heere mij niet had ondersteund, was ik reeds lang in het graf gestort. Als Hij mij met één hand sloeg, dan goot hij met de andere hand de olie en de wijn van Zijn Goddelijke liefde in mijn wonden. Dan zong ik weer in Hem verblijd: *Mijn God, Gij hebt mij op mijn klacht, genezen en mijn smart verzacht.*

Gedurig ondervond ik Zijn ondersteunende nabijheid, maar nooit verscheen er morgenstond, waarop ik geen kastijding vond. Zo ben ik gekomen tot het jaar 1954, steeds geplaagd door mijn kwaal, die steeds ernstiger werd. Maar ik mocht mezelf zo aan de Heere toevertrouwen, dat ik geen zin had om de dokter te raadplegen. De pijnen namen echter steeds toe, en op aandringen van mijn man bezocht ik de dokter. Ik moest weer naar het ziekenhuis, waar ik behandeld werd. Het was weer een zware beproeving. Ik zuchtte tot de Heere, en ik kreeg deze belofte uit Psalm 121: *"Zie, de Bewaarder Israëls zal niet sluimeren, noch slapen. De Heere is uw Bewaarder, de Heere is uw Schaduw aan uw rechterhand."* Van deze belofte ging zoveel kracht uit, dat ik weer mocht leunen en steunen op die onveranderlijke Verbondsgod, Wiens beloften in Christus ja en amen zijn. Ik ging zo gerust naar het ziekenhuis, omdat ik

wist dat mijn tijden veilig in Zijn hand waren. 18 Juni ben ik geholpen, en de Heere ondersteunde mij zo groot, dat ik 's morgens nog kon zingen: *"Ik zal gerust in vrede slapen, en liggen ongestoord terneer."*

Ik had helemaal geen vrees, want ik voelde dat de prikkel uit de dood weggenomen was. De Heere was mij nabij, *wat zou ik vrezen?*

*De Heere zou mij getrouw behoên,
Daar Hij mijn schild en hulp wou wezen.
Wat zou een nietig mens mij dan doen?*

Ik vertrouwde alleen op Gods trouw. Nu, de Heere heeft mijn hoop en geloof niet beschaamd. Ik ontwaakte alsof er niets gebeurd was. De Heere was mij zo nabij. Acht dagen heb ik in deze toestand geleefd. Toen raakte ik mijn sterkte kwijt, en het werd duisternis van binnen door mijn ongeloof, en ik werd gekweld door hevige pijnen. Al dat zoete raakte ik weer kwijt, en het werd zeer donker in mijn ziel. Daarbij kwam dat ik na 3 weken weer geopereerd moest worden. Ik was benauwd tot de dood toe door angst en vrees, want ik miste de Heere.

Na zes weken verpleegd te zijn mocht ik weer naar huis. Toen mocht ik bij vernieuwing de Heere smeken of het Hem behagen wilde mij te genezen, en Hij wilde Zich weer opnieuw over mij ontfermen. Hij bracht genezing voort: *Hij deed mij op mijn smeken, geen hulp ontbreken, Hij houdt getrouw Zijn Woord.* De genezing van deze laatste operatie leek volgens menselijke berekening volkomen onmogelijk, maar de Heere genas mij wonderbaarlijk in enkele dagen. Toen heb ik mij opnieuw aan God verbonden in de veronderstelling, dat ik nu zo voort zou gaan in al mijn dagen; maar voort te gaan van kracht tot kracht en zo voor God te verschijnen in Sion. Maar onze gedachten zijn niet Gods gedachten. De Heere achtte het nodig mij weer strijd en beproeving te geven. Hij heeft mij opnieuw onder de roede doen doorgaan en gelouterd in de smeltkroes van de ellende.

Op 2 januari 1955 werd ik opnieuw getroffen door een zware ziekte, en de Heere verborg Zijn lieflijke tegenwoordigheid voor mij. Naar het lichaam was het ondraaglijk. Ik riep des daags, maar Hij antwoordde niet. Ik klaagde des nachts, maar vond geen vertroosting, noch ontferming voor mijn verdriet. Wat is dat benauwend, als er geen toegang tot de Heere is. Het is erger dan de dood. Zo heb ik vier weken geworsteld, tot op een nacht de nood zo hoog was gestegen, dat ik op mijn knieën gelegen heb en met opgestoken handen uitkermde: "Heere, ik verga indien U Zich niet over mij ontfermt. O God, U hebt het toch Zelf beloofd, dat Gij in de benauwdheid mij bij zou staan? Heere, zult U mij nu overgeven en Uw barmhartigheid toesluiten door Uw toorn?" Toen kreeg ik te zien, dat het de vrucht van de zonden was, zodat ik niet kon bestaan zonder bedekking van die dierbare Borg. Ach, gaf iemand mij vleugelen, zeker, mijn drift was niet te beteugelen, om tot U, o dierbare Koning, te vlieden, en de zoom van Uw kleed aan te raken. Maar ik kon niet tot Hem gaan. Mijn ogen verhieven zich naar omhoog, als een tot de dood doorwonde stervende.

Ik riep het uit: "O dierbare Heere Jezus, wees Gij mijn Borg; ik verga, indien U mij geen bijstand biedt." Met een bevende en stervende stem vroeg ik toen: "Heere, zult Gij mij in deze ure des doods verlaten?" Ik kreeg de gedachte, hoe Thamar door Juda veroordeeld was ter dood, maar zij had nog een staf, een snoer en een zegelring van hem. Deze kon zij hem tonen om hem duidelijk te maken wat hij verbranden wilde; dat hetgeen in haar was van hem zelf was.

Zo mocht ik ook tot bezinning komen en vragen: "Heere, als U mij nu overgeeft, U hebt het recht daartoe. Door mijn zonden heb ik het duizendmaal verdiend, maar

Heere, wat zult Gij dan Uw grote Naam doen? Gij, Die mij levend gemaakt hebt door Uw toezeggingen, en mij de grootste en dierbaarste beloften geschonken hebt. Heere, zult U nu feilen in Uw trouw en Uw verbond gaan schenden?" Het was of ik al Zijn beloften voor Zijn voeten neerlegde. De beloften, die Hij mij in nood en dood geschonken had. Toen vloeyde de smeekbede uit mijn hart:

*O Heer', Gij zijt weldadig;
Straf mij niet ongenadig
In Uwe toornegloed.
Ai, matig uw kastijden;
Sla mij met medelijden,
Gelijk een vader doet.*

*Vergeef mij al mijn zonden,
Die Uwe hoogheid schonden;
Ik ben verzwakt, o Heer'.
Genees mij, red mijn leven:
Gij ziet mijn beend'ren beven;
Zo slaat Uw hand mij neer.*

*Mijn ziel, gans nêergebogen,
Schrikt voor Uw heilig' ogen,
In deze jammerstaat.
Hoe lang zal ik nog klagen?
Hoe lang Uw gramschap dragen?
O Heer', mijn Toeverlaat.*

*Keer eindlijk, Heer', toch weder;
Mijn ziel buigt zich ter neder,
Ai, red haar van 't verderf;
Sla mijn ellende gade
Tot roem van Uw genade.
En help mij, eer ik sterf.*

Toen kon de Heere Zich niet langer bedwingen, maar leidde mij in, hoe ik zelf de oorzaak was van al dit lijden. Dat ik zelf om die slagen riep vanwege mijn onvruchtbaarheid voor God. Maar Hij werd met innerlijke ontferming over mij bewogen, en reikte mij de scepter van de vrede toe. Ik riep met de tollenaar: "*O Heere, wees mij zondaar genadig.*"

En God verhoorde mij. Toen, geliefden, mocht ik in het geloof de zoom van Zijn kleed aanraken, en behouden worden. De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, daalde in mijn hart.

Het was alsof ik voor een ogenblik in de hemel was, zo laag daalde God in Zijn ontferming in mijn ziel neer. Hij verlostte mij uit nood, pijn en ziele-angsten, zodat het mij scheen, een blijde droom te zijn. Ik juichte, ja mijn tong verhief des Heeren Naam. Ik zong:

*God heeft bij ons wat groots verricht:
Hij Zelf heeft onze druk verlicht;
Hij heeft door wond'ren ons bevrijd;
Dies juichen wij en zijn verblijd.*

Heb ik mijn ziel niet stil gezet,

*En mij verloochend naar Uw wet,
Gelijk het pas gespeende kind
Zich stil bij zijne moeder vindt?*

*Mijn ziel, die naar de vrede haakt,
En 't morrend ongenoegen vraakt,
Is in mij als een kind gespeend,
En heeft zich met Uw wil vereend.*

Wat is het leven dan zoet, als men Gods hoogste goed zo aan zijn ziel geniet. Satan had mij zeer benauwd en gedurig toegefluisterd:

*"God zal hem nu niet meer
Verlossen als weleer;
Hem is geen heil beschoren."*

Maar nu kwam de Heere mij op Zijn tijd verlossen en in ruimte stellen. Hij had lust mij uit die kaken van de wrede dood weer los te maken. Daar opende de Heere weer Zijn lief en dierbaar Woord voor mij; en ik was zo vol van de genade en ontferming Gods, dat ik het uitriep tegen mijn huisgenoten: Maakt toch de Heere met mij groot, en laat ons samen Zijn heilige Naam roemen, want:

*Gij hebt mijn ziel, door angst beroerd,
Als uit het graf weêr opgevoerd;
Gij hebt het leven mij geschonken:
Ik ben niet in de kuil gezonken.*

Wat was de Allerhoogste toch goed voor mij. Na het bittere en zure gaf Hij het zoet, zodat ik, als Israël, mij mocht legeren bij de palmbomen en waterfonteinen van Zijn trouw houdend Woord. Ik kan het nooit genoeg met woorden weergeven wat ik toen doorleefde. Vrede met God door het geloof in Hem, Die tot zonden voor ons gemaakt is. Het was mij alleen maar goed nabij God te wezen. Ik zong met hart en mond uit Psalm 10:

*O Heer', Gij wilt, door goedheid aangespoord,
De wens van Uw zachtmoedig volk voldoen;
Gij zult hun hart versterken naar Uw Woord,
Verdrukten door Uw Godd'lijk recht behoên,
En U ter hulp van arme wezen spoên.*

Het was alsof ik met olie werd overgoten. *"De Heere bracht mij na zware beproevingen en tegenheden, weer op het rechte pad. Hij richtte mijn schreden naar een gewenste stad.*

*Laat mij nu voor de Heere,
Uw milde gunstbewijzen,
Uw wonderen U ter eer,
Voor 't ganse mensdom prijzen."*

Maar wat hebben wij het toch weer snel doorgebracht. Als het van mijn kant moest komen, dan was het nog eeuwig kwijt geweest. Ik dacht nu zo zoetjes voort te gaan, al mijn dagen en maar te leven naar de Geest, en mij niet meer in te laten met de wereldse beslommingen, want die waren voor mij toch waardeloos. Ik vergat bijna, dat mijn tere ziel zoveel van het aardse had overgehouden, en dat ik toch op vijands bodem bleef. De Heere heeft mij toen beloofd, dat Hij mij kastijden zou met mate. Nu, dat heeft Hij tot hiertoe kennelijk vervuld.

In het jaar 1956 heeft de Heere mij zo met Zijn genade en vertroosting bijgestaan, dat ik het ruim in het gemoed mocht hebben. Half november mocht ik weer zo'n zoete nacht doormaken. Toen werd ik weer aangevallen, omdat ik het beeld Gods miste, en zo buiten Gods gunst lag. Dat was ondragelijk, en ik had het zeer benauwd. Ik riep uit: "O God, indien ik nog buiten Uw gunst leef, dan kan ik niet langer meer leven. Heere, als ik niet een bewijs van Uw gunst ontvang, dan moet ik omkomen."

De Heere openbaarde Zich toen liefderijk aan mij, ellendige, met deze woorden: "*Die Mij lief heeft, zal van Mijn Vader geliefd worden, en Wij zullen komen en woning bij hem maken.*"

Ik antwoordde: "*Mijn Heere en mijn God.*" Ik mocht in de geest aan Zijn dierbare Middelaarsvoeten neervallen, en Hem al mijn noden, armoede en ellende klagen. Het werd toen zo ruim voor mijn hart, dat ik overhield van mijn verzadiging. Ik mocht niet alleen voor Zijn voeten neervallen, maar ik mocht al het geraakte volk meebrengen, en nog was er plaats genoeg voor elke kranke zondaar, die het stof bewoont, en die zijn ziel bij het leven niet meer heeft kunnen houden. Die Bron van troost en licht raakt nooit uitgeput. *Een volle beek van wellust maakt hier elk in liefde dronken.*

Maar van onze kant gaat het weer snel voorbij, en dan wordt het weer klagen, dan wordt het weer zo donker. Dan wordt de klacht:

*'k Ben met verschrikking aangedaan;
Mijn moed verflauwt; mijn leden beven;
Uw dierb're gunst heeft mij begeven;
De vlam Uws toorns doet mij vergaan;
'k Moet dag aan dag met duizend rampen,
Als met het woën der golven kampen.*

De Heere maakt gedurig het land des harten droog en begerig. Dan verrijkt Hij het weer grotelijks met Zijn vruchtbare regen van genade, dan druipt het al van vet, en dan juichen zij elk weer op eigen wijze.

*Zijn eer klimt uit het stof.
Zij zingen Uw Naam ten prijze,
Uw goedheid en Uw lof.*

Zo naderde 1957.

Ik dacht het niet meer te zullen schrijven, maar de Heere heeft opnieuw Zijn wonderen groot gemaakt aan een onwaardige, die ik ben. In de nacht van 14 januari werd ik wakker gemaakt. De Heere kwam mij toen opnieuw met Zijn opzoekende ontferming te overtuigen van Zijn genade, die Hij mij bewees. Toen mocht ik zo lieflijk terugblikken in de weg, die Hij mij deze 40 jaren had laten gaan. In deze woestijn des levens mocht ik terug zien op wat geschied was van Sittim af tot Gilgal toe, opdat ik de gerechtigheden des Heeren zou bekennen. De Heere leidde mij terug, hoe Hij mij op mijn 17^e jaar, 4 februari 1917, zo arm en ellendig, door nood op nood bedreigd, tot Hem het zuchten en vluchten geleerd had in een weg, die ging door de zee, door diepe wateren van beproeving.

Ja, hoe ik ging door de smeltkroes der ellende. Maar Hij liet mij tevens zien, hoe Hij altoos over mij had gewaakt. Hoe Zijn ontfermend oog steeds mij had gadegeslagen, zodat er altijd honing aan de roede kleefde. Dat Hij Zijn hand nooit terug getrokken had, niettegenstaande al mijn zonden en menigvuldige afwijkingen. Hij bleef bij mij in al mijn tegenspoed.

Ik werd ingeleid in Deuteronomium 8 vers 2, en verder, hoe de Heere mij nu door Zijn Woord toeriep om te gedenken; en voorts, hoe Hij mij door wonderen van genade en

ontferming geleid had op wegen en paden, die ik niet kende. Hoe Hij mij verootmoedigde en mij liet hongeren, maar daarna ook voedde met het manna, dat ik van tevoren niet gekend had, opdat Hij mij bekend maakte dat ik van het aardse brood niet leven kon naar de geest, maar dat ik alleen maar leven kon bij alles, dat uit des Heeren mond uitging. De Heere sprak verder tot mijn ziel: *Beken dan toch in uw hart, dat de Heere uw God, u gekastijd heeft.* Ik mocht in grote verwondering wegsmelten en uitroepen met Jakob: *"Gewisselijk is de Heere aan deze plaats, en ik heb het niet geweten."* Er werd mij getoond wat de Heere voor mij geweest was, maar ook, wat ik daar tegenover voor de Heere geweest was. Schaamte en schande mochten mijn aangezicht wel bedekken, want ik ben een overtreder van al Gods geboden.

Zo kwam, met een steeds wisselende toestand, **1958**, echter niet zonder bemoeienissen van de Heere. Ik ben dat jaar maar zelden zonder smarten geweest. Eerst werd ik bezocht met vele pijnen door mijn hele lichaam, zodat ik menigmaal mezelf vond als een doodbrakende. Eén, die mocht getuigen:

*Ik ben door overmaat van kwalen,
Als zij die reeds ten grave daalden.*

Maar het braambos brandde nog en verteerde niet, want de Heere deed mij wonden aan, maar tegelijk verbond Hij ze met zalfolie Zijner eeuwige liefde.

Daarna, in augustus en september, kreeg ik een verlichtende pauze en ik knapte weer wat op, en werd naar het lichaam gesterkt.

Nauwelijks echter was het iets beter of de kwaal verspreidde zich weer door mijn gehele lichaam in erger mate. Ik getuigde met Psalm 38:

*'k Voel mij van de smart doorsneden;
In mijn leden
Is niets heel, of vrij van pijn.*

Het lijden was zeer smartelijk, maar ik mocht het met God eens worden. De Heere toonde mij dat Hij alleen God was, Die wel wist wat ik nodig had. Ik werd terug geleid in de ruim 40-jarige woestijnreis, waar ik als bij de hand was geleid. Wel hard gekastijd, maar niet verlaten, noch ter dood was overgegeven. Hij had steeds Zijn ontfermend oog op mij gehouden, en had mij in liefde gadeslagen en over mijn welstand gewaakt. Ik kreeg zo'n vernieuwde betrekking op Hem, Die grote Ontfermer, en riep uit: "Ach, Heere, het is al goed, wat Gij met mij doet. Al moet ik aan deze kwaal sterven, het is alles goed. Gij hebt mij als een kind gespeend, en hartelijk met Uw wil vereend." Wat is dat goed als men God, dat hoogste Goed, aan de ziel mag genieten. Dan wil ik niet ruilen met een wereldling, die een gezond lichaam heeft en alle schatten van de aarde bezit. Nee, ik heb van mijn keus geen berouw. Dan stem ik in met Groenewegen:

*Wat is dat leven zoet,
Als de Heere mij ontmoet,
Met liefde en genade.
Dan ontspringt mijn ziel over des Heeren daden.
Wat is dat leven zoet.
Aardse wellust is mij roet,
Bij 't genot van dit hemels leven.
Al de rijkdom en al het genot,
Van heel de wereld buiten God,
Is mij niet waard om aan te kleven.*

Zo heeft de Heere mij vergund het jaar 1959 in te gaan.

Vele rampen en tegenheden zijn des vromen lot, maar uit die alle redt hen God, Hij blijft hun heil alleen. Ik voelde mijn krachten steeds afnemen. Ik zat veel in de eenzaamheid te overdenken wat de Heere voor mij geweest is, en hoe weinig ik Hem vergolden had voor Zijn weldaden. De Heere eist toch van ons dat wij met onze genadetalenten moeten woekeren om vruchten voort te brengen; om ons brood op het water uit te werpen, opdat wij het van de Heere zouden terug ontvangen. Want de Heere schenkt het toch, opdat Zijn eer opklimt uit het nietig stof. Ik was in alles tekort geschoten. Wat een zwijgen daar ik spreken moest, en wat een spreken als ik zwijgen moest. En als we dan gewaar worden dat er geen overneming is, er geen plaats is voor onze smeekbede, zelfs niet bij onze liefste nabestaanden, dan geven wij soms de moed op en nemen ons voor om maar niet meer in des Heeren Naam te spreken. Maar dan wordt het zwijgen weer zo benauwd, dat wij met Jeremia moeten getuigen: *"Mijn hart wordt heet in mijn binnenste, een vuur ontbrandt in mijn overdenking. Ik sprak het goede niet, maar ook dit verzwaarde mijn hart.* Mijn geest werd heet door verdriet en vuur ontstak mijn peinzend hart, dat, ondanks mijn besluiten in mijn leed, mijn tong op het laatst weer sprak. Maar ach, wat gevoelt men dan zelfs van zijn liefste nabestaanden dat er geen plaats voor ons is. Dat ze oor en hart voor ons gesloten houden.

De Heere alleen weet, hoeveel tranen ik hierover geschreid heb; mogen zij vergaderd zijn in Zijn flessen, dan is al mijn druk verzoet. Maar de Heere heeft veel voedsel als een tegengif uit Zijn Woord gegeven, want Hij is ons in alles voor gegaan, en heeft ons een voorbeeld nagelaten om Zijn voetstappen te drukken. Hij klaagt Zijn nood uit in Psalm 69: *"Ik ben Mijn broederen vreemd geworden, en onbekend aan Mijner moeders kinderen."* *"Ik heb gewacht naar medelijden maar er is geen; en naar vertroosters, maar heb ze niet gevonden."* Hierin, o dierbare Koning, heb ik toch ook een weinig Uw voetstappen mogen drukken, zodat mijn hart verbroken was door de versmaadheid. En ik kan mede getuigen: *"Ik heb geweend in mijn ziel, maar het werd mij tot smaad."*

'O, lieve Koning, Gij zijt ons in alles voorgegaan. Gij kreeg in Uw dorst gal met edik te drinken, dat hebben wij nog niet ondergaan. Gij hebt het zwaarste deel van het kruis van Uw volk gedragen en dit vrijwillig gedaan. Gij kreeg een doornenkroon op Uw hoofd en vuistslagen en speeksel in Uw aangezicht. Wij krijgen wel enige druppels te proeven uit die bittere lijdensbeker, maar Gij, o Levensvorst hebt hem geheel moeten ledigen, zodat Gij uit moest klagen: *"Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"* Ook voor mij hebt Gij dat gedaan. Voor zo'n snode wetschender en overtreder. Heere Jezus, mocht ik U toch maar leren kennen en beminnen, want Gij hebt mij toch getrokken met Uw liefdekoorden. Het was toch onmogelijk dat ik zonder Uw trekking tot God Uw Vader kon komen. U zegt het Zelf in Uw Woord, dat niemand tot U kan komen zonder de trekkende liefde des Vaders, want U bent toch samen Eén.'

Op 2 april 1959 moest ik, op doktersadvies, opgenomen worden in een Rotterdams ziekenhuis voor een oogoperatie. Echter zonder resultaat, daar het gezwel achter mijn ogen niet meer verwijderd kon worden. Na 5 weken verpleegd te zijn, en 18 maal bestraald te zijn geworden, ben ik, ongeneeslijk ziek, naar huis teruggekeerd met een zeer pijnlijk oog en nog vele andere lichaamskwellingen. Mijn lichamelijke toestand werd steeds slechter en hoop op herstel was er niet meer. Regelmatig werd ik nog behandeld in een ziekenhuis, maar ik kwam steeds zo naar terug, dat ik dit maar opgegeven heb. Ik was alleen nog maar een arme bedelares, die om een verbeurde zegen

smeekte, hetgeen soms wonderlijk meeviel. Als ik in de druk bijna dreigde te stikken, dan kwam Hij weer op mijn smekingen mijn druk verlichten, en mijn ziel lieflijk verkwikken. Dan kon ik met de dichter instemmen: *"Al Uw baren en Uw golven zijn over mij heen gegaan, maar de Heere heeft des daags Zijn goedertierenheid geboden, en des nachts Zijn psalmliederen mij geschonken."* Ik mocht het gebed, dat mij werd gegeven, tot de God mijns levens opheffen.

Geliefde familie, vrienden en kennissen, en allen die God vrezen, ik hoop dat dit gebrekkige schrijven u nog kan opwekken om u van het pad der zonden af te keren en de genade uit te kopen. *Dat ge uw dagen zult tellen, opdat ge een wijs hart mag bekomen.* En, zo Deut. 32 zegt: *"O, dat zij wijs waren! Zij zouden dit vernemen, zij zouden op hun einde merken."* Dat dit u ten deel mag vallen, want *alle vlees is als gras, en alle goedertierenheid van mensen is als een bloem des velds. Het gras verdort, de bloem valt af, maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid.* Dat is het lieve Woord, dat dagelijks onder ons verkondigd wordt.

1959 is voor mij een jaar geweest van veel druk en smart tot 23 augustus. Toen was de pijn van mijn ziekte zeer hevig, en ik dacht dat mijn einde zeer nabij was. Ik was geheel machteloos, en lag in het hopende uitzicht, dat de Heere mij zou verlossen van dit lichaam der zonden en des doods. Dat er zo een einde aan mijn leed zou komen. Opeens kwam toen deze zin voor mijn geest: *"Zouden wij het goede van God ontvangen, en het kwade niet?"*

Toen ik het daar mee eens werd, kwam de Heere te middernacht mijn ondraaglijke smart geheel wegnemen, zodat ik uitriep: *"O Heere, wat is er nu gebeurd? Gij hebt aan mij wat groots verricht. Gij Zelf hebt mijn druk verlicht."*

Ik kon opstaan van het bed zonder hulp, hetgeen ik al weken niet meer kon. Het was Psalm 71 vers 5 waarmee ik opstond:

*'k Was als een wonder in elks ogen;
Maar Gij, mijn Toevlucht, Gij
Stond mij met sterkte bij;
Laat dan mijn mond Uw Naam verhogen
En al mijn levensdagen
Van Uwe roem gewagen.*

Ik was geheel en al met verwondering en aanbidding vervuld. En toen ook liet de Heere mij weer zien en leren, *hoe Hij mij van dat ik werd geboren, ja, van mijn eerst begin, mij steeds, uit tedere min, had ondersteund.* Ja mij, van mijn kindse dagen, had geleid en onderricht (Psalm 71). En nu, in de grijze ouderdom, is Hij nog steeds dezelfde, trouwhoudende Verbondsgod voor al Zijn ellendig en nooddruftig volk. En dat alles om Zijns Zelfs wil. Want ach, wie was ik voor Hem? Ik was een lederen zak gelijk, waar geen vocht of schoonheid aan te bespeuren viel. Ik was alleen maar zwart door dienstbaarheid. Ik riep het uit: Heere, waar zal ik U mee tegenkomen?

*Wat zal ik, met Gods gunsten overlaân,
Die trouwe Heer' voor Zijn gená vergelden?
'k Zal bij de kelk des heils Zijn Naam vermelden,
En roepen Hem met blijd' erkent'nis aan.*

"Ik zal de Heere zingen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen terwijl ik nog ben. Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn. Ik zal mij in de Heere verblijden tot in lengte van dagen." Dan mag ik toch aanheffen Psalm 105:

Doet Zijne glorierijke daán,

*Alom de volkeren verstaan.
En spreekt, met aandacht en ontzag,
Van Zijne wond'ren dag aan dag.*

Wat een tekort toch aan onze zijde. Hoe moesten mijn tong en mijn hart en mijn keel toch altijd vervuld zijn met de lof van God. Mijn mond toch moest vinden tot Zijn lof, gedurig ruimer stof. Hij moest toch al mijn liefde waardig zijn, zó, dat mijn mond overvloeide van Zijn eer, gelijk een bron zich uitstort op de velden (Psalm 119:86). De Heere heeft het de wijzen en verstandigen niet laten bevatten. Ik vraag wel eens: *Heere, waarom was het op mij gemunt? Er gaan er zoveel verloren, die Gij geen ontferming gunt.* Ik kan het niet bevatten, dat de Heere zulke bemoeienissen met mij, ellendige stumper, wil houden, daar ik toch alles zo diep verbeurd heb. Ik kan Hem niets toebrengen dan zonden en ongerechtigheden.

4 februari 1960 ben ik 60 jaar geworden. In maart heb ik weer, 's nachts, een diepe strijd doorworsteld. De satan benauwde mij weer. Hij zei mij, dat ik nog te weinig kennis had aan Zijn sterven, dood en opstanding. En ik moest beamen, dat ik nog veel tekort kwam, en ik riep het uit: "O Heere, Gij Zone Davids, ontferm U mijner. Ach, wie zal mij doen drinken uit U, o Bethlehems Bornput?" Toen werd ik gewaar drie helden, die doordrongen tot die Put des levenden waters, en zij putten voor mij, opdat ik zou drinken van dat levende Water om niet. U zult wellicht belangstellend vragen: Wie waren dan toch die helden? Nu, ik kan en mag geloven dat het waren: Geloof, hoop en liefde, die door des vijands wallen heen braken. Ik mocht Hem weer zien in Zijn schoonheid, beminnelijkheid en vergevende liefde. Mij toeroepende, dat Hij de Alfa en de Omega is, het Begin en het Einde. *"Ik zal de dorstige geven van het water des levens voor niet, en de kromme wegen zal Ik recht maken, en Ik zal de duisternis voor hen tot licht maken. Deze dingen zal Ik hun doen, en Ik zal hen niet verlaten"* (zie Jes. 42). Ik mocht weer ademen en jubelen:

*Een milde regen zondt G', o Heer'
Op Uw bezwijkend' erf'nis neer,
Om sterkt' aan haar te geven.*

Ik mocht zo lieflijk luisteren naar die schuldovernemende Borg. Hoe Hij mij toeriep, *dat mijn strijd haast vervuld was, dat mijn ongerechtigheid verzoend was. En dat ik van de hand des Heeren dubbel ontvangen had voor al mijn zonden.* Dan wordt toch weer vervuld: *"Hij geeft de moede kracht, en Hij vermenigvuldigt de sterkte die, die geen krachten heeft."* Ze mogen opvaren met vleugelen, gelijk een arend. Ze mogen lopen en ze worden niet moede; ze wandelen en ze worden niet mat.

Wat is de Heere uit genade toch mild en goed voor armen. Hij zal Zijn hulpe ter verlossing tonen, Hij slaat hun zielen gade. Ja, al gaat het nog zo hoog, hun bloed, hun tranen en hun kermend lijden zijn dierbaar in Zijn oog.

*Zo moet de Koning eeuwig leven!
Bidt elk met diep ontzag;
Men zal Hem 't goud van Scheba geven,
Hem zeeg'nen dag bij dag.
Is op het land een handvol koren,
Gekoesterd door de zon,
't Zal op 't gebergt' geruis doen horen,
Gelijk de Libanon.*

Ja, geliefden, als die halmen van zwaarte gaan schudden, dan is er geen zwijgen meer mogelijk. O nee:

Zij juichen elk op zijne wijze;

Uw eer klimt uit het stof;

Zij zingen, Uwe Naam ten prijze,

Uw goedheid en Uw lof. (Psalm 65)